

TARSUS
ÜNİVERSİTESİ

T.C.

TARSUS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

FİNANS VE BANKACILIK ANA BİLİM DALI

KARA PARA AKLAMA ÜZERİNE TEORİK BİR İNCELEME

ABDULLAH ÇULCU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS - 2023

T.C
TARSUS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

FİNANS VE BANKACILIK ANABİLİM DALI

KARA PARA AKLAMA ÜZERİNE TEORİK BİR İNCELEME

ABDULLAH ÇULCU

Danışman : Doç. Dr. AYŞE ERGİN ÜNAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS-2023

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jüri tarafından Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

Yukarıdaki Jüri kararı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .../.../2023 tarih ve ...../...sayılı kararıyla onaylanmıştır.

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.
.../.../2023

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Osman Murat ÖZKENDİR

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

Bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 19 /06 / 2023

ABDULLAH ÇULCU

ÖZET

KARA PARA AKLAMA ÜZERİNE TEORİK BİR İNCELEME

ABDULLAH ÇULCU

Yüksek Lisans Tezi, Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Ayşe ERGİN ÜNAL

Nisan 2023, 69 sayfa

Ülkelerin siyasi, sosyal ve ekonomik yapı açısından problemlerinden biri haline gelen kara para aklama faaliyetleri son yıllarda artış göstermektedir. Bu çalışmada kara paranın ekonomik, sosyal ve hukuksal açıdan tanımlanması yapılarak, kısaca tarihinden de bahsedilmektedir. Kara paranın, aklanarak ekonomik sistemlere entegre edilme sürecinde izlenen aşamalardan bahsedilmektedir. Ayrıca bu süreç için dünyada kara para aklayıcılarının kullandıkları tespit edilebilen kara para aklama yöntemleri de izah edilmektedir. Daha sonrasında ülkemizde kara parayla mücadele anlamında hukuksal çerçevede atılan adımlar ve kurulan birimler açıklanmaktadır. Kara paranın miktarsal açıdan tespit edilebilmesi adına geliştirilmiş olan Walker ve Unger Modelleri açıklanmaktadır. Son olarak bu modeller ışığında ülkemizdeki kara paranın boyutunun tespitine ilişkin yapılan çalışmalara da yer verilmektedir.

Anahtar kelimeler: Kara Para, Para Aklama, Walker Modeli, Unger Modeli, Türkiye.

ABSTRACT

A THEORETICAL EXAMINATION ON MONEY LAUNDERING

ABDULLAH ÇULCU

Master Department of Finance and Banking

Supervisor: Doç. Dr. Ayşe ERGİN ÜNAL

April 2023, 69 pages

Money laundering, which has become one of the problems of the countries, has increased in late years. In this article, by defining the economic, social and legal aspects of illicit money, its history is also briefly mentioned. The stages followed in the entry of illicit money into economic systems by laundering are referred. As well, the detectable money laundering methods used by money laundering around the world for this process are also explained. Later, the legal steps taken and the units established in our country in terms of combating money was explained. The Walker and Unger Models, which were developed to determine the amount of illicit money, are explained. Finally, studies on the determination of the size of illicit(black) money in our country through these models are also included.

Keywords: Illicit Money, Laundering, Walker Model, Unger Model, Turkey.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	Sayfa i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

KARA PARAYA TEORİK BİR BAKIŞ

1.1. Kara Paranın Kavramsal Çerçevesi	2
1.2. Kara Paranın Aklanması ve Nedenleri.....	3
1.3. Kara Paranın Aklanma Aşamaları	4
1.3.1. Yerleştirme (Placement) Aşaması.....	4
1.3.2. Ayırıştırma (Layering) Aşaması	5
1.3.3. Bütünleştirme (Integration) Aşaması	6
1.4. Kara Para Aklanmasının Ekonomi Üzerinde Etkileri.....	6
1.4.1. Para Talebine Etkisi	7
1.4.2. Büyüme Oranlarına Etkisi	8
1.4.3. Gelir Dağılımına Etkisi	9
1.4.4. Vergi Gelirlerine Etkisi	10
1.4.5. Mali Kurumlara Olan Etkisi	10
1.4.6. İstihdam Üzerine Etkisi	11
1.4.7. Rekabet Üzerine Etkisi.....	11
1.5. Kara Para Aklanmasının Sosyal ve Politik Yapı Üzerindeki Etkileri.....	12
1.6. Kara Para Aklama Yöntemleri	12
1.6.1. Şirinler (Smurfing) Yöntemi	13
1.6.2. Parçalama (Structing) Yöntemi	13
1.6.3. Vergi Cennetlerini Kullanma Yöntemi	13
1.6.4. Paravan İşletmeler (Shell Company) Kurma Yöntemi	14
1.6.5. İşçileri Kullanma Yöntemi	15
1.6.6. Spor Kulüplerinin Kurulması Yöntemi	15

1.6.7. Kumarhaneler, Gazinolar ve Talih Oyunlarından Kazanılan Paraların Kullanılması Yöntemi	16
1.6.8. Bankaların Aracı Olarak Kullanılmasıyla Aklama Yöntemi	16
1.6.9. Leasing (Kiralama) İşletmelerini Kullanma Yöntemi	17
1.6.10. Mali Kuruluşlarla İş birliği Yapma Yöntemi	18
1.7. Kara Paranın Tahmini Büyüklüğünün Hesaplanmasına Yönelik Yapılan Çalışmalar	18
1.8. Aklanan Kara Para Miktarının Hesaplanmasında Kullanılan Modeller	20
1.8.1. Walker Modeli	20
1.8.2. Unger Modeli.....	22
1.9. Modeller Işığında Türkiye’de Aklanan Kara Para Miktarı Üzerine Yapılan Tahminler.....	25

BÖLÜM II

KARA PARA AKLAMA SUÇUNA İLİŞKİN ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE ÇALIŞMALARI

2.1. Uluslararası Alanda Kara Para Aklama Suçuna İlişkin Düzenlemeler	27
2.1.1. Mali Eylem Görev Grubu (FATF)	27
2.1.2. Birleşmiş Milletler (BM)	30
2.1.2.1. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)	30
2.1.2.2. Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu)	31
2.1.3. Avrupa Birliği (AB)	32
2.1.4. Avrupa Konseyi (AK)	35
2.1.4.1. Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zaptı ve Müsadere Edilmesi Hakkında Sözleşme (Strasbourg Konvansiyonu)	35
2.1.4.2. Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Varşova Sözleşmesi).....	36

2.1.4.3. Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferlerine İlişkin Tedbirler Hakkında 27 Haziran 1980 tarih ve R (80) 10 Sayılı Tavsiye Kararı	37
2.1.5. Basel Komitesi	37
2.1.6. Wolfsberg Grubu	38
2.1.7. Egmont Grubu	38
2.1.8. FinCEN	39

BÖLÜM III

KARA PARA AKLAMA SUÇUNA İLİŞKİN ULUSAL KURULUŞLAR VE ÇALIŞMALARI

3.1. Türkiye’de Kara Paranın Aklanması ile Mücadeleye Yönelik Kurulan İdari Birimler.....	42
3.1.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)	42
3.1.2. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM)	47
3.2. Türkiye’de Kara Paranın Aklanmasıyla İlgili Mevzuat	48
3.2.1. 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi Kanunu	48
3.2.2. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Kanunu	48
3.2.2.1. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Kanunu Kapsamındaki Yükümlülükler	49
3.2.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu	50
3.3. Türk Mali Sisteminde Kara Para Aklama ile Mücadele	51
3.4. Kripto Para Birimleri ile Kara Para İlişkisi.....	52
3.4.1. Kara Para Aklamada Bitcoin’in Tercih Edilmesinin Nedenleri	52
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	54
KAYNAKÇA	57
EK 1: TİPOLOJİLER	66
ÖZGEÇMİŞ.....	69

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı
AK	: Avrupa Konseyi
AML	: Antimoney Laundering
BM	: Birleşmiş Milletler
CDD	: Customer Due Diligence
CFT	: Combating The Financing Terrorism
CHIPS	: Clearing House İnterbank Payment System-Takas Odası Bankalararası Ödeme Sistemi
EDD	: Enhanced Due Diligence
ESW	: Egmont Güvenlik Ağı
FATF	: Mali Eylem Görev Grubu
FİNCEN	: Finansal Suçları Engelleme Ağı
FIU	: Financial Intelligent Unit
GMPL	: Birleşmiş Milletler Kara Para Aklamaya Karşı Küresel Program
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
IMF	: International Monetary Fund
KOM	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
KYC	: Know Your Customer – Müşteri Tanıma
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
MİB	: Mali İstihbarat Birimi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
PEP	: Politically Exposed Person – Siyasi Önemli Kişi
SWIFT	: Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication- Dünya Çapında Bankalararası Mali İletişim Topluluğu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
UY	: Uyum Yönetmeliği

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1.1. Kara paranın aklama aşamaları.....	4
Tablo 1.2. Aklanan Kara Para Miktarı Üzerine Yapılan Tahminler	19
Tablo 1.3. Üst Düzeyde Kara Para Aklanan 20 Ülke	22
Tablo 1.4. Türkiye’de Aklanan Kara Paraların Akışları.....	26
Tablo 2.1. FATF’a üye olan ülkeler	28
Tablo 2.2. FATF’a göre gri listede yer alan ülkeler	28
Tablo 3.1. Şüpheli İşlem Bildirimlerinin Yükümlü Gruplarına Bildirim Sayıları (2017-2021).....	43
Tablo 3.2. Şüpheli İşlem Gönderen Finansal Kuruluş Sayıları (2017-2021).....	44
Tablo 3.3. İşlem Erteleme Talepleri (2017-2021)	45
Tablo 3.4. Erteleme Kararı Verilen İşlemlerin Tutarları (2017-2021)	46

GİRİŞ

Kara para faaliyetleri sonucunda aklanan ve haksız olarak ekonomiye giren fon miktarı gün geçtikçe büyümektedir. Hızla büyüyen ve kontrol edilebilirliği zorlaşan, ekonomiler içerisine entegre edilen kara parayla mücadele artık daha çok önemsenmekte ve ülkelerin gündemlerinde daha fazla yer meşgul etmektedir. Özellikle, bankacılık ve iletişim sektöründeki hızlı gelişmeler, kara paranın ekonomiler arasında hızlı transferinin önünü açmıştır. Bu yüzden kara paranın tespit edilebilmesi ve önüne geçilebilmesi giderek zorlaşmaktadır. Bu nedenlerden ötürü parasal hacim açısından büyüyen kara para ekonomisinin ekonomiler üzerindeki olumsuz etkileri de gün geçtikçe daha fazla hasar vermektedir. Örneğin, dayanağı olmayan paranın ekonomik sisteme bir anda giriş mal ve hizmetteki arz-talep dengesini aniden etkilemektedir. Bu etkilenme sonucunda da fiyatlarda dalgalanma oluşabilmektedir. Ayrıca ekonomi içerisinde beklenilmeyen para giriş-çıkışları, faiz oranlarında ve döviz kurlarında istikrarsızlıklar yaratmaktadır. Bu duruma bağlı olarak ülkenin ekonomik verileri gerçek durumu yansıtmamaktadır. Gerçek durumu yansıtmayan veriler ışığında alınan ekonomik kararlardan bazılarının da sonuçları istenilen etkiyi verememektedir. Bu şekilde karşılaşılabilecek finansal istikrarsızlıklar sonucunda reel ekonomide ciddi olumsuzluklarla karşılaşılabilecektir. Çünkü bu finansal istikrarsızlıklar sonucunda ekonominin kredibilitesinde düşüş görülecektir. Düşüşe bağlı olarak da yatırımcı için yatırım yapılabilirlik açısından ülke riskli konumda yer alacaktır. Bu riskin sonucunda da yatırımcıların yatırım yapmaktan kaçınmasına veya mevcut devam eden yatırımların tasfiyesi ile fonun ekonomi dışına çıkarılması sonucunu doğuracaktır. Yatırımcının ülkeye girmekten kaçınması nedeniyle ekonomide yatırım oranı beklenen seviyenin altında kalacaktır. Büyüme oranında ise uzun vade içerisinde düşüş ile karşılaşılmaması muhtemel olacaktır (Yazıcı,2008:154).

Çalışmanın temel amacı 1990'lı yıllardan sonra ekonomilere ciddi hasarlar veren, kimi zaman krizlerin tetikleyicisi konumunda bulunan kara paranın yeniden tanımlanmasının yapılması, kara paranın ülke ekonomilerine giriş şekillerinin incelenmesi, kara paranın tespiti ve büyüklüğünün hesaplanmasına yönelik araştırmaların incelenmesi, kara para ile mücadele anlamında uluslararası ve iç hukukta yapılan düzenlemelerin etkinliğinin irdelenmesine yöneliktir.

KARA PARA AKLAMA ÜZERİNE TEORİK BİR İNCELEME

BİRİNCİ BÖLÜM

KARA PARAYA TEORİK BİR BAKIŞ

1.1. Kara Paranın Kavramsal Çerçevesi

Kara para kavramının farklı tanımları bulunmaktadır. Sözlük anlamı olarak kara paranın tanımına bakıldığında, Türk Dil Kurumu'na göre “yasa dışı yollardan sağlanan kazanç”, şeklinde tanımlanmaktadır. Geniş anlamda kara para ise, kanunlarla cezai müeyyideye bağlanan fiillerin işlenmesiyle elde edilen haksız kazanç dayalı para ya da para yerine geçebilecek tedavüle haiz senet, mal ve gelir dahil olmak üzere her türlü ekonomik menfaati içermektedir (Mavral,2003:21).

Kara paranın yalnızca iktisadi anlamda sonuç doğuran bir yapısı olmadığı düşünüldüğünde, sosyal ve hukuken de tanımlanabilir. İktisadi açıdan kara para; ekonomiyi oluşturan kuralların ihlal edilmesi sonucunda elde edilen kazanç olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, sahte banknotun basımı ve piyasaya sürülmesi bu kapsama girmektedir (Akar,1997:11). Sosyal açıdan kara para ise, kamu düzenini etkileyecek şekilde kuralların ihlal edilerek yasa dışı kazanç elde edilmesidir. Devlet memurunun rüşvet suçunu işlemesi bu kapsama örnek olarak verilebilir (Çelik v.d.,2000:10).

Hukuki açıdan kara para, ülkelerin mevzuatlarında belirledikleri kanunlara aykırı fiillerin işlenmesi sonucunda elde edilen haksız maddi menfaat, olarak tanımlanabilir. Kara paranın hukuksal açıdan tanımıyla birlikte "öncül suç" kavramı da ortaya çıkmaktadır. Öncül suç, faile kara para elde etme imkânı sağlayan suç olarak tanımlanabilmektedir. Öncül suç, ülkelerin mevzuat sistemlerine göre farklı yaklaşımlar benimsenerek ele alınmıştır. Bu yaklaşımlar şunlardır (MASAK,2022,a.g.i.s.):

- Tüm ağır suçların öncül suç olarak kabul edildiği yaklaşım,
- Tüm suçların veya belirli kategorideki ağır suçların veya belirli hapis cezası sınırını aşan suçların öncül suç olarak kabul edildiği yaklaşım,
- Öncül suçların sayma yöntemiyle belirlenmesi,
- Karma yaklaşım.

Ülkeler arasında kara para kavramının tanımı, tercih edilen yaklaşıma göre değişebilmektedir. Örneğin, ülkemizde 19 Kasım 1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun'da tanımlanan kara para, kanunun 2/1.a maddesinde sayılan kanunlardaki faaliyetlerden elde edilen bütün

ekonomik değerleri ifade etmektedir. (Mevzuat,2022,a.g.i.s.) Yani yasa koyucu, kara para olarak nitelendirilebilecek gelir elde edilen suçları tahdidi olarak sayarak kesin ve net sınırlarını belirlemiştir. Ancak 18 Ekim 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'da kara para kavramı yerine suç geliri kavramı kullanılmıştır. Yasa koyucu, mülga kanundaki tahdidi olarak çizilen sınırları kaldırmış, kara para olarak nitelendirilebilecek geliri, suç geliri olarak kabul etmiş ve başta 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nu ve ceza müeyyidesi içeren tüm özel kanunları da kapsayacak şekilde düzenlemiştir.

1.2. Kara Paranın Aklanma Nedenleri

Kara para kavramı, öncelikle 1920'li yıllarda ABD'de ortaya çıkmıştır. O dönemde ünlü suç örgütü lideri Al Capone'a ait bir çamaşırhanenin gelir defterlerinde yapılan araştırmalar sonucunda usulsüzlükler tespit edilmiştir. Tespitlere göre, Al Capone yasa dışı işlerden elde ettiği parayı çamaşırhane geliri olarak göstererek sisteme dahil etmiş ve parayı yasal hale getirmiştir. Daha sonra Al Capone, vergi kaçakçılığında ceza almıştır. Bu olay, kanuna aykırı yollarla elde edilen gelirin, çamaşırhane üzerinden dönüştürülmesi işlemine atıfta bulunarak literatüre "*para aklama*" olarak girmiştir (Minyat ve Duramaz,2013:116).

Dolayısıyla kara para aklama, kanuna aykırı fiiller sonucunda elde edilen gelirin, kanunlar ve otoritenin dikkatini çekmeyecek şekilde sisteme dahil edilmesidir.

Yasa dışı yollardan elde edilen gelirin aklanması başlıca sebepleri şu şekilde sıralanabilir (Yazıcı,2005:76):

- Yargılanmaktan kaçınmak,
- Elde edilen gelir miktarını arttırmak,
- Otoritenin kara paranın müsadere etmesini önlemek,
- Vergi ödemelerinden kaçınmak,
- Kanun dışı faaliyetler sonucu elde edilen haksız gelirin değer kaybetmemesi için önlem almak,
- Yetkililerin gelirin kaynağına dair şüphelenmesini önlemek veya yasal yollardan kazanılmış gibi göstermek,
- Kara paranın yasal görünüm kazanarak ülkeler arası fon transferlerini kolaylaştırmak.

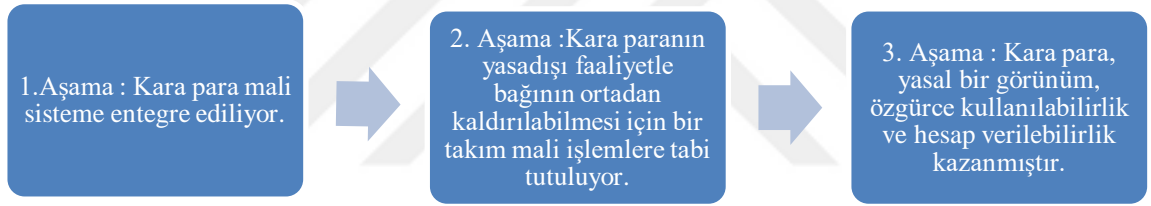
1.3.Kara Paranın Aklanma Aşamaları

Kara para aklama işlemi genellikle üç aşamadan oluşur ve bu aşamalar birbirini izler. Bu aşamalar kirli bir çamaşırın yıkanması ile benzetilir (Yaraşlı,2003:13):

- Birinci Aşama: Yerleştirme Aşaması (Placement)-Çamaşırlar makineye atılır.
- İkinci Aşama: Ayırıştırma Aşaması (Layering)-Çamaşırlar makinede yıkanır.
- Üçüncü Aşama: Bütünleştirme Aşaması (Integration)-Çamaşırlar temizlenmiş halde makineden çıkarılır.

Bu üç aşamanın gerçekleşmesinde zaman kısıtı bulunmamaktadır. Aşamalar, birbiriyle aynı anda gerçekleştirilebildiği gibi farklı zamanlarda da gerçekleştirilebilir. Hangi aşamanın seçileceği, aklamanın yapıldığı sistemin şartlarına ve kara para aklayıcılarının tercihlerine ve ihtiyaçlarına göre değişebilir.

Tablo 1.1. Kara Paranın Aklama Aşamaları

Kaynak : Yazar tarafından hazırlanmıştır.

1.3.1.Yerleştirme (Placement) Aşaması

Yerleştirme aşaması, kara para aklama işleminin ilk adımıdır. Bu aşamada, kanuna aykırı faaliyetler sonucu elde edilen haksız kazanç, nakit para olarak elde edilmişse, çeşitli yöntemlerle finansal sisteme dahil edilir. Bu aşama, gelirin yasa dışı olduğunun tespit edilmesi olasılığının en yüksek olduğu aşamadır. Bu nedenle, kara para aklama işlemi için en zorlu aşama olarak kabul edilir (Sayın,1999:24).

Bankalar arasındaki hesap hareketlerini hızlandırmak ve paraları kaynağından etkili bir şekilde ayırmak için yüksek düzeyde teknolojik yöntemler kullanılmaktadır. Bu amaçla SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication- Dünya Çapında Bankalararası Mali İletişim Topluluğu) ve CHIPS (Clearing House İnterbank

Payment System-Takas Odası Bankalararası Ödeme Sistemi) gibi elektronik fon transferi yöntemleri sıklıkla tercih edilmektedir (Ergül,2001:11-12).

Yerleştirme, yani ilk aşamada nakit para (Karaduman,2013:12):

- Denetimin daha az ya da esnek olduğu ülkelere nakit olarak götürülerek, götürülen ülkenin bankacılık sistemine dahil edilebilmektedir.
- Ülke içerisinde farklı bankalara, küçük miktarlara tekabül edecek şekilde birden fazla kişi adına açılan hesaplara yatırılabilir.
- Gayrimenkul, lüks araba, mücevher, antika veya sanat eserleri alımında kullanılabilir. Hisse senedi, tahvil, bono, çek, poliçe gibi mali araçlara dönüştürülebilmektedir.
- Para ile yasadışı kaynak arasındaki bağı kopartmak veya zayıflatmak adına gelire neden yaratabilecek işlemlere konu edilebilmektedir. Örneğin; kumarhane geliri, turizm geliri veya ihracat geliri gibi.
- Ekonomi içerisinde yer alan finans kuruluşları ile bu finans kuruluşlarında çalışanlarla bireysel iş birliği yapılmasıyla sisteme sokulabilmektedir.

1.3.2.Ayrıştırma (Layering) Aşaması

Yerleştirme aşamasının tamamlanmasıyla artık para nakit formunun dışına çıkarılmıştır. Ayrıştırma aşamasındaki temel amaç ise, para ile yasadışı kaynağı arasındaki bağı tamamen ya da mümkün olduğunca koparabilmektir (Ergül,2001:8). Kara para aklayıcıları tarafından amaçlanan, öncelikle yetkililer tarafından kara paranın tespit edilememesi; eğer tespit edildiyse, takibinin sağlanamaması; eğer takibi de sağlandıysa, paranın bulunmasının önüne geçebilmektir. Bir önceki aşama yani yerleştirme aşamasında eğer bankacılık sistemi tercih edilmişse, kara para aklayıcıları için sağlayabileceği en büyük avantaj sisteminin kolay ulaşılabilir, gelişmiş ve hızlı işlem kabiliyetine haiz avantajlarından yararlanmak olmaktadır. Bankacılık sistemi içerisinde işlem sayısı, miktar ve muhatap sayısını arttırarak yapılacak sıralı işlemler sayesinde kolaylıkla para ile yasadışı kaynağı arasındaki bağı koparılabilir ya da mümkün mertebe uzaklaştırılabilmektedir.

Gelirlerin kaynağına inmek için yapılan ayrıştırma işlemleri, kesintisiz ve karmaşık mali işlemler sistemi sayesinde oldukça zorlaşmıştır. Bu sistemde hesaplar çok sayıda alt hesaba bölünebilmekte, hesaptan hesaba veya bir bankadan diğerine aktarmalar yapılabilmesi mümkün olmaktadır. Bu durum, araştırma ve inceleme yapan yetkililerin

karşılaşabileceği sayısız işlemle sonuçlanabilmektedir. Yani, yasa dışı gelirlerin kaynağına inmek neredeyse imkânsız hale gelmektedir (Yaraşlı,2003:16).

1.3.3.Bütünleştirme (Integration) Aşaması

Kara para aklama işleminin gerçekleştirilmesinde kullanılan son aşama bütünleştirme aşamasıdır. Bir önceki aşamada yasaya aykırı kaynağıyla bağlantıları kopartılan suçtan elde edilen haksız gelir, bu aşamada yasal görünümüne kavuşması için finansal işlemlere konu edilir ve işlemler sonucunda ilgili ülkenin ekonomisine yasal görünümüne kavuşmuş şekliyle eklenmektedir. Bu aşamada, kara para aklama işlemleri taşınır ya da taşınmaz mal alımı, hisse senedi, hazine bonosu veya tahvil alımı, borç ödemesi yapılması veya teminat gösterilmesi yoluyla gerçekleştirilebilir. Bazı durumlarda, paravan olarak kurulmuş şirketin yasal geliri olarak gösterilmesi, yasal kazançlarla karıştırılması ve off-shore bankalardan kredilerden kredi alınmış gibi görüntülenmesi yoluyla işlemler gizlenebilir (Taşdelen,2003:39). Bütünleştirme aşamasıyla beraber artık paranın kaynağına ilişkin hukuki zeminde bir dayanak bulunmakta ya da paranın kaynağının sorulmasını gerektirecek şüpheli durum tespit edilememektedir (Ergül,2001:12).

1.4. Kara Para Aklanmasının Ekonomi Üzerine Etkileri

Kara para, dünya genelinde süreklilik arz eden ve aslında bütün ülkeleri etkileyen ve ilgilendiren bir sorun olarak görülmektedir. Sanılanın aksine, kara paranın özellikle gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkelerin ekonomileri açısından olumlu etkileri olacağına dair görüşler de mevcuttur. Ayrıca bu görüştekiler kara paranın önüne geçilebilmesi adına ülkelerce alınan tedbirlerin, yürürlüğe konulan yasa ve uygulamaların gelişmekte olan ülkeler ve gelişmemiş ülkeler nezdinde olumsuz etkileri olduğunu da savunmaktadır. Ancak ne var ki, suça konu eylemlerden elde edilen kara paranın gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkeler üzerinde kısa vadede ekonomik fayda gösterdiğinden bahsedilse bile uzun vadede ülkelerin gerek mali sistemleri gerekse toplumsal yapıları üzerinde önemli dezenformasyona sebep olduğunun kabulü gerekmektedir (Mavral,2001:300). Çünkü kara paranın kaynağı neredeyse tamamen suçtan elde edilen gelirdir. Dolayısıyla, kara paranın kullanılabilmesi için kaynağı ile ilişkisinin kesilmesi veya takibinin zorlaştırılması gerekmektedir. Bu aşamadan sonrasında aklanarak kullanılabilir hale gelebilecektir.

Kara paranın aklanma aşamasında genellikle yasal ve mali yapısı uygun olan ülkelere, yani aslında denetim mekanizmasının diğer ülkelere nazaran gelişmediği

ülkelere doğru kaynak aktarımı görülmektedir. Bu yapıya sahip ülkelerde para, yasal kimliğe kavuştuktan sonra tekrar ev sahibi ülkeye aktarılmaktadır. Denetim mekanizmasının daha gelişmiş olduğu ev sahibi ülkeye gelen para, yasal kimlikle geldiğinden artık kullanılabilir hale kavuşmaktadır. Bu döngü yasal ve mali yapısı zayıf olan ülkeler açısından ciddi anlamda istikrarsızlıklar yaratmakta ve zarar vermektedir (Yıldırım,2007:170).

Kara paranın; para talebi, büyüme oranı, gelir dağılımı, vergi gelirleri, mali kurumlar, istihdam ve rekabete yönelik sonuçları ekonomik etkiler olarak sıralanabilir.

1.4.1.Para Talebine Etkisi

Kara parayı aklamak için genellikle aklama faaliyetlerinin daha kolay gerçekleştirilebileceği ve yakalanma ihtimalinin daha az olduğu ülkeler tercih edilmektedir. Kara para aklayıcıları için bu ülkelerin diğer seçilme nedenleri ise kara parayla mücadelede yasal düzenlemelerin bulunmaması veya esnek olması, bankacılık sektöründe müşteri bilgilerini sır olarak saklaması ve diğer ülke veya kuruluşlarla hiçbir şekilde paylaşmaması, ekonomi içerisinde kayıt dışı ekonominin daha büyük paya sahip olması, ülkeye nakit girişinde ve çıkışında zorluk yaşanmaması olarak sıralanabilir (Aydemir,1995:35).

Kara para aklanan ülkeye, aniden ve kontrol edilemeyen para girişinin olması sonucunda hem normal tüketim hem de lüks tüketim oranlarında olağandışı artış yaşanır. Bu artışa paralel olarak ilgili ülkenin ihracatında negatif yönlü değişim yaşanması da görülebilir. Ayrıca enflasyon, faiz, ithalat ve işsizlik veri gruplarında da artış görülme ihtimali bulunmaktadır (Mavral,2001:209).

Ülkede kara para faaliyetlerinin görülmesi nedeniyle karşılaşılan istikrarsızlıklar, ülkenin para politikasını da olumsuz yönde etkileyecektir. Ülke ekonomisine dışarıdan giren ve bir yerde karşılığı bulunmayan, yani üretim, ticaret veya doğal zenginliklere dayalı olmayan fon girdisi, bütçede oluşan açık veya yüksek enflasyon gibi sorunlarının çözüme kavuşmasını zorlaştırmakta veya tamamen engel olmaktadır.

Kara para aklama faaliyetleri, piyasalarda istikrar oluşmasını engellemekte ve piyasaların global yapısı nedeniyle diğer ülkelerde de ekonomik krizlerin yansımalarının görülme ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Aslında, kara para aklama faaliyetleri ülkeler için iç sorun olmaktan çıkmakta, tüm ülkeleri ilgilendiren global sorun olarak kabul görmektedir. Kara para aklamayla mücadelede hem uluslararası standartların

oluşturulması ve tüm ülkelerce yürürlüğe konulması, hem de ulusların kurumları arasında iş birliği içerisinde denetimin yürütülmesi önem kazanmaktadır (Erçel,1999:3).

Kara para aklama faaliyetleri sonucunda ülkeye kayıt dışı ve öngörülemeyen fon girişi, para talebinde beklenmedik değişimlere neden olmaktadır. Kara paranın bu yöndeki olumsuz etkisi, merkez bankasının yanlış kararlar almasına yol açabilmektedir. Çünkü merkez bankasının para politikasında doğru kararlar alabilmesi için, ekonomide para talebinin tahmin edilebilir olması gerekmektedir.

1.4.2. Büyüme Oranlarına Etkisi

Ülke ekonomilerinde lokomotif olarak kabul edilen reel sektörler, birden fazla olumsuzluktan etkilenebileceği gibi finansal istikrarsızlıklardan da önemli ölçüde negatif yönde etkilenmektedir. Artık günümüzde şirketler için yerli kaynakların yeterli olmadığı ve yabancı yatırımcının da yatırımına ihtiyaç duyulmaktadır. Yabancı yatırımcılar açısından kara para aklama faaliyetlerinin gerçekleştirildiği ülkeler tercih edilmemektedir. Çünkü kara paranın sebep olduğu fiyat istikrarsızlıkları, ülke ekonomisinin dış çevrelerdeki güvenilirliğini azaltmaktadır. Girişimciler ve yatırımcılar için ülke riski, karar vermede önemli bir kistas olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, girişimciler ve yatırımcılar açısından kara para aklama faaliyetlerinin gerçekleştirildiği ülkeler, sakıncalı olarak kabul edilmektedir. Bu ülkelere yabancı sermaye girişi her geçen gün azalmaktadır. Ayrıca, yabancı sermaye de ülkeyi terk etmeyi tercih etmektedir. Bu durumda, ekonomi içerisinde yatırım oranları yükselmeyecek ve uzun vadede ekonomik büyümede düşüşler gözlemlenecektir (Yıldırım,2007:171).

Uluslararası yatırımcılar, yatırım yapacakları ülkelerin ekonomilerini detaylı ve titiz şekilde incelemektedir. Global dünyada teknolojik imkanların artması ve bilgiye erişimin artık kolaylaşması da göz önüne alındığında aslında bu durum olağandır. Yatırımcılar açısından tercih edilen ülkeler arasında genel olarak finansal istikrarın bulunduğu ve olası ekonomik krizlere karşı sağlam mali yapı ve disipline sahip ülkeler olduğu görülmektedir (Karaal,2008:114).

Yüksek oranda kara para aklama faaliyetlerinin gerçekleştirildiği ülkeler, girişimciler ve yatırımcılar açısından tercih edilmeyen ülkeler olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, yabancı sermayeyi ülke ekonomisine çekmek isteyen ülkeler için kara para aklama faaliyetleriyle etkin bir mücadele önemli bir konudur. Bu mücadele başarılı bir şekilde gerçekleştirilirse, yatırımcılar tarafından da olumlu bir şekilde algılanacak ve ülke

ekonomisine yatırım yapmak isteyeceklerdir. Bu durum, ülke ekonomisinde pozitif değişimlere ve büyüme oranlarında artışa neden olabilir (Yıldırım,2007:169-187).

Günümüzde yatırımcılar, yatırım yapacakları ülkelerin ekonomik durumlarını ve finansal istikrarlarını detaylı bir şekilde incelemektedirler. Bu nedenle, kara para aklama faaliyetlerinin yüksek olduğu ülkeler, yatırımcılar için riskli ülkeler olarak görülmektedir. Bu durum, yabancı sermayeyi ülke ekonomisine çekmek isteyen ülkeler için ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Ancak, etkin bir kara para aklama mücadelesi yürüten ülkeler, yatırımcılar tarafından daha güvenilir ve tercih edilen ülkeler haline gelebilirler. Bu da ekonomik büyümeye pozitif yönde etki edebilir. Kara para aklama faaliyetleri, ülke ekonomilerinde birçok olumsuz sonuç doğurabilmektedir. Özellikle yabancı sermayenin ülke ekonomisine çekilmesi açısından kritik bir konudur. Bu nedenle, ülkelerin kara para aklama faaliyetleriyle etkin bir mücadele yürütmeleri ve bu mücadelenin yatırımcılar tarafından da görülmesi büyük önem taşımaktadır. Başarılı bir mücadele, ülke ekonomisinde olumlu değişimlere neden olabilir ve yatırımcıların ülke ekonomisine yatırım yapmak istemelerini sağlayabilir (Karaal,2008:111-126).

1.4.3. Gelir Dağılımına Etkisi

Ülke içerisine kara paranın girmesi, gelir kaynaklarında ciddi kayıplara sebep olmaktadır. Bu sebepler, mali sistemin işleyişini aksatmakta ve önemli sorunlara neden olmaktadır. Ayrıca, bu ekonomik sorunlar ve bozulmaların sosyal hayata da olumsuz etkileri vardır. Belirli kişilerin veya zümrelerin olağan dışı zenginleşmesi, özellikle genç nesillerde görülen ahlaki sorunların artması, toplumsal etik açısından yozlaşmaya sebep olmaktadır (Özdemir,1999:32).

Kara paranın, gelir dağılımına yapmış olduğu olumsuz etkinin tespitinin yapılması bir hayli zordur. Bunun sebebi ise gelir dağılımındaki adaletsizlik ve gelir kaynaklarında oluşan eksilmenin ölçümü çok zordur. Bu olumsuz etkinin topluma vermiş olduğu zararın telafisi de bir hayli zordur. Gelir dağılımında yaşanan adaletsizlik, bireyler arasında gelir açısından oluşan uçurum, insanların suç işlemeye olan ilgisini arttırmakta, kara parayı cazip olarak lanse ettirmektedir.

Kara paradan elde edilen gelirin fazla olduğu ülkelerde, kara para aklayıcıları, legal yollardan para kazanan insanlara göre daha hızlı şekilde zenginleşmektedir. Suç örgütlerine mensup olanlar, örgüt faaliyetleri çerçevesinde elde edilen haksız kazançları, yasal yollardan para kazanan bireylerin kazançlarına göre kat kat fazla olmaktadır (Karaal,2008:114). Kayıt dışı ekonomilerde, vergisel yükümlülüklerden kaçınma bir

hayli fazladır. Buna rağmen aynı sektörde resmi olarak yükümlülüklerini muntazam getiren bireylerin vergi yükü artmakta ve gelir dağılımı olumsuz şekilde etkilenmektedir. Ayrıca kara para aklayıcılarının bu şekildeki hareketleri sektör içi rekabeti de olumsuz etkilemekte adeta kayıt altında sektörde faaliyet gösterenler cezalandırılmaktadır (Mavral,2001:301).

1.4.4. Vergi Gelirlerine Etkisi

Kamu gelirleri içerisinde vergiler önemli bir paya sahiptir. Vergiden elde edilen gelirin düşük olması durumunda kamuda gelirlerin giderleri karşılayamaması ihtimalini sebep olacaktır. Bu ihtimalin gerçekleşmesi sonucunda ise bütçe açıkları ortaya çıkacaktır (Ergül,2001:61). Kara para sonucunda ortaya çıkan gelir, vergilendirilemeyen gelirlerden biridir. Bu şekilde olan kazançların milli gelire oranı arttıkça ülkelerin vergiden elde edilen gelirlerinde azalmalara sebep olacaktır. Vergiden elde edilen gelirin azalmasıyla aslında kamu gelirinde azalma yaşanacak, kamu harcamaları ve giderlerinin karşılanamaması durumunda da ekonomide açıklar oluşabilecektir (Boybaşı,2005:16).

Kara paranın vergi gelirlerini olumsuz şekilde etkilediği ülkelerde verginin adaletli dağılımı da mümkün değildir. Vergi geliri azalan ülkeler, kamu açığını kapayabilmek için daha fazla vergi toplamak yoluna gitmekte bu durumda da kayıt dışı ekonomiye yönelimin artmasına, kayıt dışı ekonomi hacminin artmasına neden olmaktadır. Vergi gelirleri bu şekilde azalan devletin durumu değiştirebilmek adına atabileceği iki adım mevcuttur. Atılabilecek adımlardan ilki borçlanmadır. Borçlanmanın sonucu olarak özel sektörün verimli yatırımlarını kendisine çeken devlet dışlama etkisiyle özel sektörün verimli yatırımlarını azaltır. Ayrıca bir diğer sonucu ise tahvillerin değerinin artmasıdır. Tahvil değerlerinde yaşanacak artış ise piyasada faiz oranlarının artmasına neden olmaktadır. İkinci adım olan emisyon politikasının uygulanması ihtimalinde de aynı sonuçlarla karşılaşılacaktır (Kıldış,2000:195). Dolayısıyla ekonomi üzerinde her iki seçeneğin de olumsuz etkileri görülmektedir.

1.4.5. Mali Kurumlara Olan Etkisi

Kara paranın aklanması esnasında bilmeyerek aracı olarak kullanılan mali kurumların yapılarında, meydana gelebilecek hızlı değişiklikler, kurumlar açısından risk oluşturacaktır. Bu mali kuruluşların kara para aklama işlemlerinde aracı olarak kullanıldığı yönündeki haberler, kamu otoritesinin dikkatini çekmesi ihtimalinde, bu kuruluşlara yönelik denetimler ve baskılar artacaktır. Bu ihtimalde de kurum itibarında ciddi zedelenmeler yaşanacaktır (Yıldırım,2007:173). Ayrıca kara paranın varlığından

bahsedilmesi için kişi veya kişilerce en az bir suç işlenmesi gerekmektedir. Suçun işlendiği yerde doğal olarak birçok suçtan zarar gören veya mağdur kişi olacaktır. Bu şekilde suça karışan kişiler için bütçeden karşılanan mahkeme ve cezaevi masrafları toplum için maliyet unsurudur (Yetim,1999:303). Bu şekilde ortaya çıkan harcamalar, kamu harcamaları içerisinde yer aldığından aslında toplumun tüm kesimine yansıtılmaktadır. Kara paranın olumsuz etkisinden toplumu oluşturan her birey etkilenmektedir.

1.4.6. İstihdam Üzerine Etkisi

Kara para, gelir dağılımında adaletsizliğe yol açmaktadır. Kara para aklama sonucunda elde edilen gelir, fonların belirli kişi veya gruplarda yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Fazla fonu elinde bulunduran kesim nezdinde refah düzeyinde artış yaşanırken, toplumun suça karışmayan yasal şekilde hayatını idame ettiren kesiminin refah seviyesinde ise azalma yaşanmaktadır. Ayrıca kara para, üretim ve yatırımlar açısından da olumsuz etkilere sebebiyet vermektedir (Erdoğan,2009:111). Kara para ekonomisi, insanları suça ve kötü alışkanlıklara sevk etmesi sebebiyle bu bireylerin toplumdan ve üretimden soyutlanmasına neden olmaktadır. Ayrıca suç ekonomisinde kullanılan insan gücü, ham madde ve diğer üretim araçları, milli geliri oluşturan yasal ekonomilerde kullanılmaktan mahrum edilmektedir. Bu durum, ekonomide kaynak kaybına sebep olmaktadır (Yazıcı,2005:79).

1.4.7. Rekabet Üzerine Etkisi

İktisadi rekabet, bir pazarda satıcıların müşteri kazanmak için yarıştığı bir olgudur. Bu yarış, satıcıların mal ve hizmet satışlarını, dolayısıyla da karlarını artırmayı amaçlar. Rekabet, etkin bir piyasa sistemi için temel bir unsurdur ve piyasa aktörlerinin bağımsız kararlarını korurken, sosyal adaleti ve ekonomik etkinliği de sağlar.

Ekonomiyi oluşturan her unsur, birbiriyle bağlantısı bulunan ve bu bağlantı sonucunda birbirinden etkilenen yapı içerisinde yer almaktadır. Örneğin, gelir dağılımında ortaya çıkan bir değişim, istihdamı, yatırımı veya para politikası üzerinde etkiye sahip olabilmektedir. Dolayısıyla kara paranın ekonomik unsurları olumsuz etki altına alması mütemediyen rekabet ortamında da olumsuz etkilere sebebiyet vermektedir. Kara para, finansal kesimin çalışma yapısını bozmakta, piyasalarda güveni ve etkinliğin bozulmasına neden olmaktadır. İlegal fon transferleri, legal olarak faaliyetine devam eden firmaları da sıkıntıya sokmaktadır. Bu durumda legal faaliyet gösteren firmaların piyasa dışında kalmasına sebep olmaktadır. Piyasada rekabet kuralları ihlal edilir hale

gelmektedir. Kara paranın aklanması, legal olarak faaliyetine devam eden firmaların da kanun dışı faaliyetlere yönelmesine veya vergi yükümlülüklerinden kaçınmalarına sebep olacaktır (Yılmaz,2006:32).

1.5. Kara Para Aklamanın Sosyal ve Politik Yapı Üzerindeki Etkileri

Yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin ekonomik etkileri olduğu gibi toplumsal alanda da etkileri bulunmaktadır. Toplumun ahlaki ve sosyal yapısını bozan kara paranın toplumsal alandaki en önemli etkilerinden biri, suç örgütleri ile kayıtlı ve yasal olarak sektörde çalışan kişiler arasında bağlantıların güçlendirilmesidir. Bu durum, toplumda idare ve adalete olan güveni sarsarak toplumsal huzursuzluklara yol açabilir.

Kara para aklama faaliyetlerinin artmasıyla birlikte, suç örgütleri mali sisteme daha kolay bir şekilde giriş yapabilme ihtiyacı duyabilirler. Bu durumda, belirli bir komisyon karşılığında siyasi ve yargı organlarını araç olarak kullanabilirler. Yasadışı faaliyet bağlantıları, yönetimde ve kamu görevlilerinde bulunduğu, suç gelirlerine karşı mücadeleyi zayıflatan bir faktör olarak kabul edilir. Yasadışı faaliyetlerin yaygınlaşması, idareye olan güvenin azalmasına ve hukuk sisteminin sorgulanmasına yol açabilir. Kara para ile mücadelede uygulanan tedbirler ise, kamu yönetiminde çalışan kişi ve kurumları olumsuz etkileyerek bürokrasiye yeni yükümlülükler getirmeye zorlayabilir (Aydın ve Yılmaz,2007:260).

1.6. Kara Para Aklama Yöntemleri

Kara paranın aklanılmasında mevcutta kullanılan çok fazla izlenecek yol bulunmakla beraber aslında aklama işlemini gerçekleştirecek olan kişinin hayal gücünü kullanabilmesiyle de izlenecek yolların çeşitliliği doğru orantılıdır. Kara para aklayıcılarının, kara para aklama işleminde kullanmış oldukları metot veya metotların zaman içerisinde otorite tarafından açığa çıkarılması sonucunda yeni yöntemler arayışında olmuşlardır. Bu durum da kara para aklamada kullanılan yöntemlerin sürekli kendini yeniler halde olmasına sebebiyet teşkil etmiştir. Yapılan güncel araştırmalara göre kara para aklayıcıları tarafından kullanılan birbirinden farklı 180 metodun olduğu tespit edilebilmiştir (Ergül,2001:21).

Kara para aklayıcıları tarafından en çok kullanılan yöntemler şu şekilde sıralanabilir:

1.6.1. Şirinler (Smurfing) Yöntemi

Şirinler kavramı, Amerika'da yetkililerce soruşturulan bir soruşturmada, soruşturulanlara verilen isim olarak ilk defa karşımıza çıkmıştır. Yetkililerce yürütülen tahkikat sonucunda genellikle suç örgütlerince kullanılan örgütlerin yasadışı işlerden elde etmiş oldukları gelirleri birden fazla kişi tarafından birden fazla bankaya veya aynı bankanın birden fazla şubelerine yatırdıkları tespit edilmiştir (Mavral,2003:66). Ülkelerin bankacılık sektörünü denetlemede kullandıkları bazı yöntemler bulunmaktadır. Yöntemlerden biri, daha öncesinde belirlenmiş olan miktarın üzerinde gerçekleştirilen her türlü nakit akışının devletin ilgili birimine bildirilmesinin mecburi tutulmasıdır (Öztürk,2003:151-152). Bu hususa ilişkin ise bazı ülkelerde belirlenen parasal değerin üzerindeki nakit akışlarında kimlik bilgilerinin beyan edilmesi zarurietini bulunmaktadır. (Akar,1997:71).

1.6.2. Parçalama (Structing) Yöntemi

Parçalama yöntemi, kara para aklama sürecinde birden fazla kişi yerine tek bir kişinin rol aldığı ve kara paranın küçük parçalara bölünerek aklanması esasına dayanan bir yöntemdir. Bu yöntemde, kara para sahibi olan kişi parayı küçük miktarlara ayırarak, farklı kişilere veya işletmelere dağıtır. Bu kişilerce para çeşitli yollarla aklanır, parçalar tekrar birleştirilir ve kara para sahibine teslim edilir. Bu sayede kara para sahibi, kara paranın kaynağına dair izleri kaybeder ve parayı yasal hale getirir. Parçalama yöntemi, şirinler yöntemine benzese de farklı kişiler yerine tek bir kişi tarafından yürütüldüğü için biraz farklılık gösterir. Her iki yöntemde de amaç nakit işlem yükümlülüğünden kurtulmak ve dikkat çekmemektir (Erdağ,2007:127). Kara para aklayıcısı kendi adına açılmış olan birden farklı banka ve şubede bulunan hesaplarına devletin belirlemiş olduğu yasal zorunlu bildirim miktarının altında miktar yatırmaktadır. Yalnız bir hesapta yer alan fonun küçüklüğü yetkililerin de dikkatini çekmemektedir. Halbuki bu sayede kara para aklayıcısı herhangi bir şüphe uyandırmadan nakit transferlerini kolaylıkla gerçekleştirebilmektedir (Çelik vd.,2000:76).

1.6.3. Vergi Cennetlerini Kullanma Yöntemi

Literatürde vergi cenneti olarak nitelendirilen ülkelerde faaliyet gösteren bankalarda sır saklama yükümlülüğü ve gizlilik esaslarına ilişkin katı düzenlemeleri vardır. Bankaların nakit üzerinde kontrol mekanizmaları bulunmamaktadır. Bu tip ülkelerde şirket kurmak ya da satın almak diğer ülkelere göre daha kolaydır. Ülkelerde

politika ve ekonomi açısından istikrarlı bir yapı bulunmaktadır. Haberleşme sistemleri ve internet alt yapısı gelişmiştir. Bu tip ülkelere giriş ve çıkışlar genellikle kolaydır. Belçika, Hollanda ve İsviçre gibi ülkeler örnek olarak gösterilebilmektedir. Bu tip ülkelerde kara para aklayıcıları rahatlıkla kara parayı finansal sisteme dahil edebilmektedir (İpek,2000:23).

Vergi cenneti olarak tabir edilen ülkelerde kara para aklamada genellikle kıyı bankacılık sistemi tercih edilmektedir. Kıyı bankacılığı; genellikle serbest bölgeler içerisinde yer alan merkezlerde kurulan, ülke içerisindeki bankacılık sistemini oluşturan yasal düzenleme ve müdahalelere tabi olmayan, ülke dışından getirilen kaynaklarının sorulmadığı fonların, somut duruma göre yeniden ülke dışında ya da ülke içerisinde kullandırılması sağlayan, hukuksal ve mali açıdan diğer bankacılık sistemlerine göre daha avantajlı olan bankacılık türüdür (Çelik v.d.,2000:76). Vergi cenneti olarak nitelendirilen ülkeler, içerisinde barındırdıkları bazı sakıncalara rağmen genellikle kıyı bankacılığı sistemi üzerinden müşterilerine sunduğu aşağıda sayılan imkanlardan ötürü küresel ekonomi içerisinde azımsanmayacak bir paya sahip olmaktadır. Bu avantajlar ise aşağıdaki gibi sıralanabilir (Errico ve Musalem,1999:6);

- a) Gizlilik,
- b) Politikada istikrarın bulunması,
- c) Vergilendirmenin düşük seviyede olması,
- d) Modern iletişim olanakları,
- e) Sermaye hareketlerinde tam serbestinin olması,
- f) Altyapının gelişmiş vaziyette olması,
- g) Alanında uzman personel vb. olarak sayılabilir.

1.6.4. Paravan İşletmeler (Shell Company) Kurma Yöntemi

Paravan ya da hayali olarak adlandırılan işletmeler, çoğu zaman kuruluş işlemleri ülke dışında gerçekleştirilen veya mevcutta hiç ortada bulunmayan, yalnızca kara para aklama faaliyetleri için kullanılan işletmelerdir (Akar,1997:74). Kara para aklayıcıları bu tipte birçok işletmeye sahip olabilir ve paranın takibini zorlaştırmak için, kara parayı paravan işletmenin birinden diğer bir paravan işletmeye aktarmada kullanmaktadırlar. Daha sonrasında ise paravan işletmelerin sayısını oldukça arttırılır. Buradaki amaç yine kara paranın aklanma aşamalarında takip edilememesi ya da zor takip edilmesini sağlamaktır. Bu tip işletmelerin tercih edilme nedeni ise kara para aklama aşamalarından

ayrıştırma aşamasında, para transferlerinin yapılabilecek incelemeler sonucunda tespit edilmesini öncelikle önlemek sonrasında ise zorlaştırmaktır (İpek,2000:25).

1.6.5. İşçileri Kullanma Yöntemi

Gelişmiş ülkelerin çoğunda, ekonomik olarak daha zayıf ülkelere çalışmaya gelen göçmen işçi olarak tabir edilen işçi topluluğu bulunmaktadır. Bu işçilerde aylık olarak kazanmış oldukları gelirden, ülkelerinde yaşayan ailelerinin ihtiyaçları için belirli miktarları düzenli olarak transfer etmektedir. Buldukları amaç ve konum gereği işçilerin aileleriyle yapmış oldukları para transferleri yetkililerce çok önem arz eden işlem grubunda yer almamaktadır. Bu yöntemde de kara para aklayıcıları, bu açığı lehlerine kullanarak işçilerin hesaplarını, işçilere belirli ücret vererek kullanmakta ve bu sayede diledikleri gibi para transfer işlemlerini gerçekleştirmektedir. Kara para aklayıcıları bu yöntemle çok fazla işçi kullanarak hem yasal bildirim zorunluluğuna takılmamakta hem de çok farklı ülkelere para gönderebilme imkanına sahip olmaktadır (Mavral,2003:95).

İşçiler ayrıca, sahte şirketlerin yöneticileri veya sahipleri gibi rol alabilirler. Bu sahte şirketler, yasadışı faaliyetlerin yapıldığı bir araç olarak kullanılır ve işçiler, bu şirketlerin yönetiminde yer alarak yasadışı faaliyetleri gerçekleştirmek için kullanılabilirler (Boratav,2015:97).

Kara para aklama, dünya genelinde ciddi bir sorun haline gelmiştir ve bu sorunun çözümü için uluslararası iş birliği gereklidir. İşçilerin kullanılması, kara para aklama sorununu çözmek için yapılacak çalışmalarda ele alınması gereken önemli bir konudur (Tunç,2014:26).

1.6.6. Spor Kulüplerinin Kurulması Yöntemi

Bu yöntemde, spor kulüpleri kara para aklama faaliyetlerinde aracı olarak kullanılmaktadır. Bu yöntemin kullanılması birçok ülkede sıklıkla görülmektedir (Kitapçıoğlu,2010:35). Kara para aklayıcıları, futbol, basketbol gibi toplumun çoğunluğu tarafından ilgi gören spor alanlarında kulüpler kurmaktadır. Ayrıca golf, tenis gibi spor alanlarında faaliyet gösterecek kulüp ya da tesis işletmeleri kurmakta veya satın almaktadırlar. Bu tip kulüp veya tesislerin üyelik aidatlarını fahiş bedeller olarak belirlemektedirler. Üyelik aidatı olarak gelir kaynağı gösterilen para aslında finansal sisteme dahil edilmek istenen kara paradır (Güner,2003:265).

1.6.7. Kumarhaneler, Gazinolar ve Talih Oyunlarından Kazanılan Paraların Kullanılması Yöntemi

Kumarhaneler, kara para aklama işlemleri için en kolay yerlerden biridir. Yüksek miktarda para akışı ve nakit kullanımı, kara para aklayıcıların istediği gibi hareket etmelerine imkân tanımaktadır. Bu tür yerlerde, kredi açma, kiralık kasa açma ve nakit çekme işlemleri gibi işlemler, kara paranın izlenmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, suç örgütleri kumarhaneleri kara para aklama için tercih edilmektedir. Örgütler, şirinler yöntemi adı verilen bir yöntemle birçok hesap açarlar ve bu hesaplardan kazanılan para kumarhane hesabına aktarılmaktadır. Bu şekilde, kara para kazançları kumar kazancı olarak gösterilmektedir (Mavral,2001:71). Ayrıca, kazanılan kumar fişleri çek olarak ödenir ve çekler diğer ülkelerdeki kumarhane şubelerinden bozdurulur, böylece takip edilmeleri zorlaşmaktadır.

Ülkemizde de eski tarihlerde talih oyunlarından kazanılan paraların kullanılmasının oldukça fazla şekilde tercih edildiği bilinmektedir. Bu yöntemde, talih oyunlarından bilet, kupon vs. karşılığında ikramiye kazanan talihliler hedef kitledir. Talihlinin ikramiyesini kurum veya idareden almasından önce kara para aklayıcıları, talihliyi tespit ederek elindeki bilet veya kupona isabet eden ikramiyeden daha fazla miktar teklif etmektedir. Talihliler açısından ise daha fazla kazanç elde etme şansı doğmaktadır. Bedel karşılığında kara para aklayıcıları tarafından satın alınan bilet veya kupon ile sanki kendilerine ikramiye isabet etmiş gibi kurum veya idareye başvurmaktadır. İkramiyeyi kurum veya idareden alan kara para aklayıcıları artık kanuna aykırı fiiller sonucunda elde edilen haksız kazancı legal bir görünüme kavuşturmuşlardır (Başak,1998:7).

1.6.8. Bankaların Aracı Olarak Kullanılmasıyla Aklama Yöntemi

Bireylerin nakit para kullanımı yerine kredi kartı ve online havale gibi bankacılık araçlarına yönelmeleri, bankacılık işlemlerinin kolaylaşması ve teknolojinin gelişmesiyle mümkün olmuştur (Çalışkan,2008:264). Özellikle alışveriş işlemlerinde kolaylık sağlaması nedeniyle tercih edilen bu araçlar, suç örgütlerinin de kara para aklamak için hedefi haline gelmiştir. Suç örgütleri, büyük miktarda para işlemi yapan bankaları kullanarak amaçlarını gerçekleştirmek istemektedirler. Paralarını herhangi bir bankaya yatıran aklayıcılar, hızla başka finans kurumlarına aktarıp kaynağı gizlemeyi hedeflerler.

Böylece, finans kurumuna yatırılan para, diğer finans işlemleri aracılığıyla giderek kaynağından uzaklaştırılır (Mavral,2001:88).

Bankalar, kara para aklama işlemlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan bir yöntem olmakla birlikte, bu konuda iki farklı kategoriye ayrılırlar. İlk olarak, kara para aklama faaliyetinin bir parçası olan ve isimsiz hesap açma gibi özellikleri kullanarak aklayıcıların işlemlerine yardımcı olan bankalar bulunmaktadır. İkinci olarak ise, kara para aklama faaliyeti içinde olmayan ancak denetim mekanizmalarının zayıf olduğu için kara paranın kolaylıkla aklanabileceği bankalar bulunmaktadır (Güner,2003:211). Bu durumda, kara para aklama işlemlerine imkân tanıyan bankalar ile mevzuata uygun hareket eden bankalar arasında bir dengesizlik oluşmaktadır. Adaletli olmayan bu dengesizlik sonucunda, bir taraf daha fazla zenginleşirken adil olan bankalar normal kazançlarına devam ederler. Bu durum, adaletsiz bir gelir dağılımına neden olmaktadır (Çulcu,1998:137).

Bankaların kara para aklamaya yardımcı olması, buldukları ülkeye mali açıdan zarar verdiği gibi, aynı zamanda da bu bankaların imajı olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenle, kara para aklamayla mücadele için kurulan kurumların yanı sıra bankalara da caydırıcı yaptırımlar getirilmiştir. Bu yaptırımlar, bankaların ticari faaliyetlerinin durdurulması, iflas etmesi veya hapis cezası gibi sonuçlar doğurabilir. Kara para aklamayla mücadele eden ülkeler, uluslararası iş birliği yaparak bankalarla ortak yaptırım kararları almışlardır. Bu da aklayıcıların daha az denetimsiz bankalara yönelmeleri engellenir ve kişi gizliliğine önem veren bankalara yönelmeleri teşvik edilir (Altuğ,1999:121).

1.6.9. Leasing (Kiralama) İşletmelerini Kullanma Yöntemi

Leasing işletmeleri, esas faaliyeti kiralama olan şirketlerdir. Kara para aklayıcıları, leasing işletmeleri üzerinden veya leasing işletmelerinin sunmuş oldukları hizmetleri kara para aklama işlemleri için tercih edebilmektedir. Esas itibariyle leasing işletmelerinin kuruluş şartları ve işlemleri diğer işletmelere göre daha zor olmaktadır. Ayrıca normal olarak nitelendirilebilecek işletmelere göre yasal denetimleri daha fazladır. Bu tip işletmelerin kuruluşunun daha zor olmasına rağmen kara para aklamaya yönelik işlemlerde tercih edilmesi durumunda daha az dikkat çekmektedir. Çünkü kara para aklamada ilk akla gelen yöntemlerden birisi arasında yer almamaktadır (Temur,2009:53-54).

1.6.10. Mali Kuruluşlarla İş birliği Yapma Yöntemi

Kara para aklamada kullanılan bu yöntemde, mali kuruluşlar olarak nitelendirilenler, bankalar, banka temsilcilikleri ve finans kurumları gibi yapılardır (Kitapçıoğlu,2010:35). Ekonomik düzen çerçevesinde mali kuruluşların iki şekilde bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. Birincisi miktarsal yani hacimsel açıdandır. Daha öncesinde otoriteler tarafından belirlenen miktarın üzerindeki tüm nakit akışlarının bildirilmesi şeklindedir. İkinci bildirim şekli ise, miktarına bakılmaksızın şüpheli olarak nitelendirilebilecek işlemlerin bildirimini yapılmasıdır (İpek,2000:21).

Kara para aklayıcıları bu bildirimlere takılmamak amacıyla, mali kuruluşların yetkilileri ile nakit karşılığında yasa dışı anlaşmalar yapmaktadır. Anlaşma sonucunda bildirim yükümlülüğü içerisinde değerlendirilecek olan kara paranın finansal sisteme dahil edilmesine yönelik işlemler, mali kuruluşlar tarafından tabiri caizse görmezden gelinmekte, otoriteye bildiri yapılmamaktadır (Güner,2003:210).

1.7.Kara Paranın Tahmini Büyüklüğünün Hesaplanmasına Yönelik Yapılan Çalışmalar

Dünya genelinde belirli bir dönem aralığında aklanan kara paranın kesin olarak tespit edilmesi neredeyse mümkün değildir. Çünkü ülkeler arasında suç olarak sayılan fiiller değişiklik göstermektedir. Bazı ülkelerde suç kabul edilen eylemler, bazı ülkelerde suç tanımlaması içerisinde yer almamaktadır. Ayrıca kara paranın aklanması esnasında sırasıyla birçok işlem gerçekleştirilmekte ve bu işlemler gerçekleştirilirken para, ülkeler arasında hızlıca bazen birden çok kez transfer edilmektedir. Bu sebepten ötürü kara para aklama faaliyeti tespit edilse bile kara paranın tamamına ulaşabilmek yani kara paranın kaynağına gidebilmek mümkün olmamaktadır. Kısacası aklanan kara para meblağının tam ve kesin olarak tespit edilmesi neredeyse imkansızdır. Tam olarak tespiti mümkün görünmediğinden yaklaşık olarak tespitinin yapılabilmesi adına konu ile ilgili çeşitli modeller ve hesaplama yöntemleri geliştirilmiştir.

IMF (1996), tarafından yapılan araştırmaya göre dünya Gayri Safi Milli Hasıla'sının (GSMH) %2 ile %5'ini aklanan kara para oluşturmaktadır. IMF'ye göre aklanan kara para miktarı yaklaşık 590 milyar dolar ile 1,5 trilyon dolar arasındadır (V.M. Leong,2007:35). AB kaynaklarına göre 1,3 trilyon dolar, OECD kaynaklarına göre 1,1 trilyon dolar, FATF'a göre 1 trilyon dolar dünya genelinde kara paranın aklanıldığı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün (1995) 14 ülkeyi içeren çalışmasına

göre toplam aklanan kara para miktarı 2,425 trilyon dolar olduğu tahmin edilmektedir (Odeh,2010:106).

Kara paranın yapısı sebebiyle görüldüğü üzere yapılan çalışmalarda aynı sonuçlara ulaşılmamıştır.Net bir sonuca ulaşılamasa da yaklaşık sonuçlar bile aklanan kara paranın ne kadar büyük miktarlarda olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Aşağıda yer alan tabloda bu tahmin ve yöntemlerden yola çıkarak küresel boyutta yapılan çalışmalar ve tahmini büyüklüklere, çalışmanın yapıldığı yıllarla birlikte yer verilmiştir.

Tablo 1.2. Aklanan Kara Para Miktarı Üzerine Yapılan Tahminler

Kaynak	Çalışmanın Yapıldığı Yıl	Tahmini Miktar (ABD doları)
National Criminal Intelligence Service (NCIS)	1998	1,3 trilyon
	2001	1,9 trilyon
	2003	2,1 trilyon
UN-Estimates (New York; USA)	1994	700 milyar
	1998	1 trilyon
Ilöd Takats	2005	600 milyar
Raymond W. Baker	2007	1,5 trilyon
M.D. Agarwal and Aman Agarwal	2005	2 trilyon -2,5 trilyon
	2002	500 milyar -1 trilyon
Sam Kerry	1997	420 milyar-1 trilyon
Michael Schuster	1994	500-800 milyar
The Economist (London)	1997	400 milyar
	2001	600 milyar
John Walker	1998	500-800 milyar
	2000	2,85-3 trilyon
IMF(USA)	1996	500 milyar

Kaynak: Friedrich Schneider, Turnover of Organized Crime and Money Laundering Some Preliminary Empirical Findings, 2008:8,9

2016 yılında sızdırılarak ortaya çıkartılan Panama Belgeleri, tarihte bu zamana kadar açığa çıkan en büyük veri sızıntısı olarak yerini almıştır. Dünya genelinde büyük yankılar uyandıran Panama Belgeleriyle aslında kara paranın dünya için ne kadar büyük bir sorun olduğunu yeniden gözler önüne sermiştir. Panama’da faaliyet gösteren Mossack

Fonseca isimli hukuk şirketi 1970'li yıllardan 2016'lı yıllarını kapsar şekilde 11,5 milyon belgeyi sızdırmıştır (Harding,2016 akt. Şahin ve Yılmaz,2018:109-110). Bu belgelerde binlerce kurumun ticari sır olarak nitelendiren bilgileri ile dünya genelinde birçok politikacı ve tanınmış kişilerin bankalarda bulunan gizli hesapları ile off-shore şirketlerle olan bağlantıları açığa çıkmıştır.

1.8.Aklanan Kara Para Miktarının Hesaplanmasında Kullanılan Modeller

Aklanan kara para miktarının hesaplanmasında literatürde farklı farklı modeller geliştirilmiştir. Aklanan kara para miktarının tespitinde en çok tercih edilen modellerden olan Walker Modeli ve Unger Modeli sırasıyla incelenecektir.

1.8.1. Walker Modeli

Walker Modelinin amacı, ekonomideki kara paranın etkisini analiz etmek ve ülkeler arasında karşılaştırılmasını yapmaktır. Bu model, kamuya açık olan ekonomik verileri kullanarak yasa dışı yollardan elde edilen fonun büyüklüğünü belirlemeyi amaçlar. Suç ekonomisinden de yararlanarak, ekonomiye giren ve çıkan kara paranın bir model oluşturması hedeflenir. Bütün ülkelerdeki bu bilgiler toplanarak, küresel olarak aklanan kara paranın tahmini yapılır. Ayrıca, bu tahmin sonucunda, suç kaynaklı gelen kara paranın ne kadarının ülke içinde kaldığı ve ne kadarının ithal edilerek amlandığı belirlenebilir. Sonuç olarak, ülkelerin kara para ithalatı ve ihracatı yapıp yapılmadığı belirlenir. Walker modelinde ülkelerin kara para miktarı ve çekicilik derecesi için kullanılan kriterleri ve bu kriterlerin belirlenmesinde kullanılan değişkenleri inceleyebiliriz. Ülkelerdeki kara para miktarları, ülkedeki suç yapısı ve büyüklüğü, işlenen suçun aklanan para miktarına göre oranlanması yönelik tahminler ve suçun ve aklama sürecinin gerçekleştiği ekonomik ortam gibi prensiplere göre belirlenmektedir (Walker,1995:3).

Ayrıca kara para aklayanlar için çekicilik unsuru oluşturan koşulların yanında, caydırıcılık unsuru olarak ülkeler arasındaki fiziksel mesafeler de baz alınmaktadır.

Kara para aklama açısından çekiciliği tespit etmek için kullanılan kriterler arasında ise aşağıda sıralanmaktadır (Walker,1995:6-7):

- a. Kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla (GNP per capita):**
Ülkelerin iktisadi durumunu belirlemek için kullanılan bu değişken Amerikan doları cinsinden baz alınmaktadır.

b. Bankacılık gizlilik indeksi (Banking Secret Index): Gizlilik kanunu uygulamayan ülkeler için ‘0’ iken zorunlu banka gizliliği kanunu uygulayan ülkeler için ise ‘5’ değerini almaktadır.

c. Devletin tutumu (Government Attitudes): Eğer devlet kara para aklamaya karşı ise ‘0’ değerini alırken, kara para aklamaya hoşgörülü olan devletler için ise ‘4’ değeri verilmektedir.

d. SWIFT: Burada değer kıstası ülkelerin SWIFT’e üye olup olmamasıdır. Buna göre üye ülkeler ‘1’ değerini almaktadır.

e. Çatışma indeksi (Conflict): Değişken için en küçük değer 0’dır. En büyük değer ise 4’tür. Çatışma indeksine göre, eğer söz konusu ülkede herhangi bir çatışma bulunmuyorsa alabileceği değer 0, çatışma haline göre alabileceği maksimum değer ise 4’tür.

f. Yolsuzluk indeksi (Corruption): Bu değişken eğer yolsuzluk oranı düşük ise ‘1’ yüksek ise ‘5’ değerini almaktadır.

g. +15: Toplam değerın sıfırdan büyük çıkması için kullanılan sabittir.

Kara para aklamak için çekicilik oranı = [Kişi Başına GSMH] * [3*Bankaların Gizliliği + Devletin Tutumu + SWIFT – 3*Karmaşıklık – Yolsuzluk + 15]

Modelde ayrıca ülkeler arası mesafelerin farklı olması da göz önüne alınmıştır. Gerçekten kara para aklayıcılarının geçmiş yıllarda kullanmış oldukları yöntemler açığa çıktığında, kara para aklayıcılarının ülke tercihlerinde ülkeler arası mesafenin kıstas olduğu görülmüştür. Özellikle kara paranın fiziki olarak taşınması durumunda bu husus daha fazla önem arz etmektedir. Buna göre X ülkesinden Y ülkesine gönderilen kara paranın hesaplanmasında kullanılacak Walker Modeli’nin matematiksel gösterimi şöyledir;

$$\frac{Y \text{ Ülkesinin Çekicilik Puanı}}{(Y \text{ Ülkesi ile } X \text{ Ülkesi arasındaki fiziksel mesafe})^2}$$

Aşağıda yer alan tabloda Walker Modeli kullanılarak ülkelerde aklanılan kara miktarları ve toplam miktara göre yüzdeleri tespit edilmeye çalışılmaktadır. Çalışmanın sonunda da en yüksek miktarlara sahip 20 ülke tablo halinde gösterilmektedir.

Tablo 1.3. Üst Düzeyde Kara Para Aklanan 20 Ülke

Sıra	Kaynak	Miktar (ABD doları/Her yıl)	Toplamın Yüzdesi
1	ABD	538.145	18.9
2	Cayman Adaları	138.329	4.9
3	Rusya	120.493	4.2
4	İtalya	105.688	3.7
5	Çin	94.726	3.3
6	Romanya	89.565	3.1
7	Kanada	85.444	3.0
8	Vatikan	80.596	2.8
9	Lüksemburg	78.468	2.8
10	Fransa	68.471	2.4
11	Bahamalar	66.398	2.3
12	Almanya	61.315	2.2
13	İsviçre	58.993	2.1
14	Bermuda	52.887	1.9
15	Hollanda	49.591	1.7
16	Lihtenştayn	48.949	1.7
17	Avusturya	48.376	1.7
18	Hong Kong	44.519	1.6
19	Birleşik Krallık	44.478	1.6
20	Avustralya	35.461	1.6

Kaynak: Modelling Global Money Laundering Flows-some findings erişim: <http://www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au/ML%20method.htm> (16.10.2022) a.g.i.s.

Tabloya göre Amerika Birleşik Devletleri ve gelişmiş olan Avrupa ülkelerinin tablonun üst sıralarında yer alması oldukça dikkat çeken bir husus olarak karşılışmaktadır.

1.8.2.Unger Modeli

Unger'in bu modeli ortaya çıkarmasındaki en büyük etken, Walker'ın Modelini incelendiğinde kullanılan değerler ve bu değerlere gösteren kaynaklara ilişkin yeterli açıklama yapılmamasıdır. Bu tespitlerinden sonra Unger aşağıda da izah edilen şekilde kendi modelini geliştirmiştir. Öncelikle Unger Modeli'nde Walker Modeli'nden farklı olarak ülkelerin çekicilik oranlarını belirlerken iki yeni kıstas daha eklemesi olmuştur.

Bunlar: Finansal Sistem Mevduatı ve Egmont Grup üyeliğidir. Finansal Sistem Mevduatı, bankalarda bulunan mevduat toplamının, o ülkedeki GSYH içindeki oranıdır. Egmont Group ise ülkelerde kara para ve terörün finansmanın önlenmesine dair Mali İstihbarat Birimi'nin bulunup bulunmadığına ilişkin değerlendirme kıstasıdır.

Unger Modeli'nde aşağıda belirtilen kıstasları baz almıştır. Buna göre kıstaslar (Unger,2006:52):

- **Kişi Başına Düşen Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla:** Kara para aklama, gelişmiş ekonomilere sahip ülkelerde daha rahat gizlenebildiği için bu ülkeler, daha küçük veya az gelişmiş ekonomilere sahip ülkelere göre daha fazla kara para çekebilirler. Bu nedenle, modeldeki bağımlı değişken, hedef ülkenin temel alınan ülkeye oranı olarak ifade edilir ve bu oran, Amerikan doları cinsinden kişi başına düşen milli hâsıla verileri kullanılarak, CIA World Factbook kaynağından alınır.
- **Bankacılığın Gizliliği İndeksi:** Banka gizliliği konusunda sıkı yasalara sahip bir ülke, banka gizliliğini ihlal etme ve müşteriye tanımlama konusunda daha az yetkili olan bir ülkeye göre kara para aklama için daha cazip hale gelebilir. Banka müşterilerinin finansal bilgilerini takip etme konusunda devletin ne kadar yetkili olduğu, ülkenin aldığı bankacılık gizliliği endeksinin değerini belirler. Bankacılık gizliliği endeksi, 0 ile 100 arasında bir değer alır ve Tax Justice Network tarafından yayınlanan "Banking Secret Index" verileri kullanılarak belirlenir. Bu endeks, Walker Modeli'nin aksine zamansal problemleri ortadan kaldırarak iki yıllık periyodlarla yaklaşık 100 ülke için açıklanır. Bankacılık gizliliği endeksi 0'a yaklaştıkça bankacılık gizliliğinin zayıfladığını, 100'e yaklaştıkça ise zorunlu bankacılık gizliliği uygulandığını gösterir. Endeks, 0-25 arası bankacılık gizliliği olmadığı varsayımı ile '1', 26-50 arası hukuk kurallarının uygulandığı ancak özel banka gizliliğinin olmadığı varsayımı ile '2', 51-75 arası hukuk kurallarına ilaveten ek bankacılık gizlilik hükümlerinin olduğu varsayımı ile '3' ve son olarak 76-100 arası zorunlu bankacılık gizliliği kanunlarının olduğu varsayımı ile '4' değerini alır.
- **Devletin Tutumu:** Ülkelerin kara para aklamaya karşı tutumunu belirleyen bir değerlendirme sistemini açıklamaktadır. Bu sisteme göre, ülkelerin değerleri, devletlerin kara para aklamaya karşı aldıkları önlemlerin etkinliğini yansıtmaktadır. Değerlendirme, ülkelerin FATF üyeliği veya FATF harici başka bir anti-kara para aklama grubuna üyelik durumlarına göre yapılmaktadır.

Değerlendirmede, ülkelerin tutumları "0" ile "4" arasında bir değer almaktadır. "0" değeri, bir ülkenin kara para aklamaya karşı yaptırımları olduğu anlamına gelmektedir ve bu ülkelerin FATF üyesi oldukları belirtilmektedir. "1" değeri, FATF harici başka bir anti-kara para aklama grubunun bir parçası olmak anlamına gelirken, "2" değeri, şu anda bu gruplardan birine üye olmamakla birlikte geçmişte üyeliği olan ülkeleri ifade etmektedir. "3" değeri, geçmişte FATF veya diğer yan grupların listesinde yer alan ancak şu anda bu gruplardan birine üye olmayan ülkeler için kullanılmaktadır. "4" değeri ise, geçmişte veya günümüzde FATF veya diğer gruplara üye olmayan ülkeleri ifade etmektedir. Bu değer, devletlerin kara para aklamaya karşı hoşgörülü olması ve tolerans göstermesi anlamına gelmektedir. Bu değerlendirmeler, FATF'nin resmi adresinden alınabilir ve ülkelerin kara para aklamaya karşı tutumlarını belirlemek için kullanılabilir.

- **Küresel Bankalar arası Finansal Telekomünikasyon Birliği (SWIFT):** SWIFT, Dünya Çapında Bankalararası Finansal Telekomünikasyon Topluluğu olarak bilinmektedir. Bu birlik, finansal mesajların standart bir formatta alışveriş yapılabilmesi için iletişim platformu sağlamaktadır. Üyelik sistemi ile çalışan SWIFT'e üye olan ülkeler, üye olmayan ülkelere göre daha güvenli kabul edilmektedir. Unger Model'ine göre, SWIFT'e üye olan ülkeler için '1', üye olmayan ülkeler için '0' değeri verilmektedir. SWIFT'e üye olan ülkeler, yıllık raporlar ve SWIFT kodlarının yer aldığı resmi adresler gibi kaynaklar aracılığıyla belirlenebilmektedir.
- **Finansal Sistem Mevduatı:** Bankalar ve diğer finansal kuruluşlarda (bizde katılım bankaları) bulunan vadeli ve vadesiz mevduat toplamının GSYH içindeki oranı, ülkenin toplam mevduatının GSYH'si içindeki oranını ifade etmektedir. Yani, bir ülkenin finans sektörünün büyüklüğünü ve faaliyetlerini temsil etmektedir.
- **Egmont Grup:** İlgili ülke Egmont Grup üyeleri arasında yer alıyorsa "1" değeri, almıyorsa "0" değeri kullanılmaktadır.
- **Çatışma Endeksi:** Çatışma, etkin finansal işlemlerin güvenilirliğini tehdit edebileceğinden, kara para aklanması ile ülkenin çekiciliği arasında negatif bir korelasyon vardır. Modelde, ülkelerin çatışma durumlarına göre 0 ile 4 arasında bir değer alır. Eğer ülkede 1989'dan beri herhangi bir çatışma olmamışsa, değer 0 olarak kabul edilir. Küçük düzeyde çatışmalar yaşanmış ve sonlandırılmışsa 1,

büyük düzeyde çatışmalar yaşanmış ve sonlandırılmışsa 2, şu an çatışma durumu varsa 3, devam eden bir savaş durumu varsa 4 olarak kabul edilir. Ülkelerin çatışma değerleri, Uppsala Çatışma Veri Programı tarafından sağlanan veriler kullanılarak belirlenir. Eğer ilgili ülkenin raporlarında çatışma verileri yoksa, o ülkenin çatışma endeksi 0 olarak kabul edilir, yani 1989'dan beri herhangi bir çatışma yaşanmamış demektir.

- **Yolsuzluk İndeksi:** Bu model, yolsuzluğun bir ülkede para akışı ile negatif olarak ilişkili olduğunu varsaymaktadır. Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün yıllık raporlarına dayanarak belirlenen değerler, modele uyarlanırken aşağıdaki dönüşüme tabi tutulmaktadır:

➤ Yolsuzluk algı endeksi, 0 ile 100 arasında değerlendirilmektedir. 100-80 aralığı, yolsuzluk oranının en düşük ya da neredeyse yok denebilecek kadar az olduğunu gösterirken, 0-19 aralığı, yolsuzluğun çok yüksek olduğunu ve ciddi bir sosyal ve ekonomik sorun haline geldiğini ifade eder. Modelde ise "1", yolsuzluğun çok az seviyede gerçekleştiğini, "5" ise yolsuzluğun en yoğun seviyede olduğunu göstermektedir.

- **+10:** Toplam değer sıfırdan büyük çıkması için kullanılan sabittir. Şeklinde kullanılmaktadır.

Unger'in hazırlamış olduğu modelin formülize hali ise şu şekildedir:

$$P(i,j) = \frac{1}{\sum_k 1_{\left[\frac{\text{çekicilik}(k)}{\text{caydırıcılık}(ik)}\right]}} \times \frac{\text{çekicilik}(j)}{\text{caydırıcılık}(ij)}$$

Formül, i ülkesinden j ülkesine giden kara paranın miktarının tespitine yöneliktir. Formülde yer alan k harfi ise, İ ülkesinden J ülkesine para akışı olurken ara durak olarak başka ülke kullanılıyorsa, onlar da k harfiyle formüle dahil edilmektedir.

1.9. Modeller Işığında Türkiye'de Aklanan Kara Para Miktarı Üzerine Yapılan

Tahminler

1990'lı yıllarda aklanan kara para üzerinde birçok farklı rakam ortaya konulmuştur. Aşağıdaki tabloda, yukarıda izah edilen modeller ışığında Türkiye'de aklanan kara paranın boyutu gösterilmektedir. Yapılan hesaplamalar ışığında Türkiye'de aklanan kara parada en yüksek paya sahip 20 ülke belirtilmiştir. 20 ülkeden toplam aklanan kara para miktarı 3.147.980 dolardır (Yılmaz,2017:63).

Tablo 1.4. Türkiye’de Aklanan Kara Paraların Akışları

Ülkeler	Milyon \$	Yüzde (%)
Amerika	1.450.071	1,09835
İtalya	172.269	1,14804
Rusya	287.130	1,95079
Çin	178.323	1,35751
Almanya	150.756	1,1757
Fransa	156.951	1,25814
Romanya	158.550	1,37172
Kanada	96.173	1,16752
Birleşik Krallık	84.218	1,22516
Hong Kong	87.552	1,3929
İspanya	70.919	1,25995
Tayland	51.461	1,56732
Güney Kore	31.508	1,48341
Meksika	29.925	1,41695
Avusturya	26.004	1,28534
Polonya	24.981	1,26717
Filipinler	23.751	1,25888
Hollanda	24.275	1,32204
Japonya	21.552	1,26962
Brezilya	21.612	1,28752
Toplam	3.147.980	26,56403

Kaynak: Yılmaz, Kara Para Aklama ve Türkiye Boyutu, 2017:63

İKİNCİ BÖLÜM

KARA PARA AKLAMA SUÇUNA İLİŞKİN ULUSLARARASI VE ULUSAL KURULUŞLAR VE ÇALIŞMALARI

2.1. Kara Para Aklanması ile Mücadele Uluslararası Kuruluşlar ve Çalışmaları

Kara para aklama ile mücadele için uluslararası kuruluş ve örgütlerin bir araya gelerek hazırlamış oldukları düzenlemeler mevcuttur. Bu uluslararası kuruluş ve örgütlere üye olan ülkelerin hazırlanan düzenlemelere uymaları zorunludur. Aşağıda ilgili uluslararası kuruluşlar sırasıyla açıklanmıştır.

2.1.1. Mali Eylem Görev Grubu (FATF)

Kara para aklama konusu, küresel bir sorun olarak kabul edilmekte ve bununla mücadele etmek için uluslararası bir kuruluş olan Mali Eylem Görev Gücü (FATF) 1989 yılında kurulmuştur. FATF'ın üye ülkeleri, uluslararası ekonomik kalkınmayı desteklemeyi hedefleyen kurucu ülkeler arasında yer almaktadır. Bu kurucu ülkeler aynı zamanda G-7 ülkeleri arasında bulunmaktadır. (*ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada*) Genel merkezi Paris'tedir. FATF, Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD) bünyesinde faaliyet göstermekte olup ancak OECD'nin organı olarak yer almamaktadır (Görgün 2011:4). Hali hazırda FATF'a üye bulunan ülke sayısı 36'dır. Ülkemiz FATF'a 24.09.1991 tarihinde üye olmuştur. Üye ülkelerden Rusya Federasyonu'nun üyeliği, 24.02.2023 tarihinde Rusya-Ukrayna Savaşı kapsamında uluslararası alanda Rusya Federasyonu'na uygulanan ambargolar kapsamında askıya alınmıştır (FATF,2023,a.g.i.s.). Tablo 2.1.'de FATF'a üye olan ülkelerin tamamına yer verilmiştir.

Tablo 2.1.FATF’a üye olan ülkeler

Kaynak: FATF, erişim: [Home \(fatf-gafi.org\)](http://Home(fatf-gafi.org)) (01.04.2023) a.g.i.s.

FATF’a Üye Olan Ülkeler					
Arjantin	Danimarka	İzlanda	Kore	Norveç	İspanya
Avustralya	Finlandiya	Hindistan	Lüksemburg	Portekiz	İsveç
Avusturya	Fransa	İrlanda	Malezya	Rusya	İsviçre
Belçika	Almanya	İsrail	Meksika	Suudi Arabistan	Türkiye
Kanada	Yunanistan	İtalya	Hollanda	Singapur	Birleşik Krallık

FATF, kara paranın aklanmasıyla mücadele kapsamında ülkelere yapılan tavsiyelere göre ülkeleri izlemekte ve düzenli olarak raporlamaktadır. FATF, finansal sistemi güvenilir olmayan, denetlenemeyen ülkeleri siyah liste olarak adlandırdığı liste içerisinde değerlendirmektedir. Güncel olarak siyah listede bulunan ülkeler, İran, Kuzey Kore ve Myanmar’dır.

FATF, ayrıca finansal sisteminde bozulmalar olan, verilen tavsiyeleri yerine getirmekten imtina eden, yeniden tavsiyelere uyulması durumunda güvenilir finansal sisteme sahip olabilecek ülkeleri ise gri liste olarak adlandırdığı grup içerisinde değerlendirmektedir. Türkiye de gri liste içerisinde yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda (Tablo 2.2.) gri liste içerisinde yer alan ülkelere yer verilmiştir (FATF,2023,a.g.i.s.)

Tablo 2.2. FATF’a göre gri listede yer alan ülkeler

Arnavutluk	Demokratik Kongo	Ürdün	Panama	Güney Sudan	Uganda
Barbados	Cebelitarık	Mali	Filipinler	Suriye	Birleşik Arap Emirlikleri
Burkina Faso	Haiti	Mozambik	Senegal	Tanzanya	Yemen
Cayman Adaları	Jamaika	Nijerya	Güney Afrika	Türkiye	

Kaynak: FATF, erişim: [Home \(fatf-gafi.org\)](http://Home(fatf-gafi.org)) (01.04.2023) a.g.i.s.

FATF’ın kuruluş amacı, kara parayla etkin mücadele edebilmektir. Kara paranın aklanmasına engel olabilmek için bankacılık işlemleriyle ilgili öneri mahiyetinde alınan kararların uygulanmasını amaçlamaktadır. FATF, uluslararası para trafiğinin güvenli ortamda süreklilik arz edecek şekilde devam edebilmesi için bankacılık sektörü ve finansal kuruluşların güvenlik açıklarını tespit etmeye çalışır. Herhangi bir güvenlik zafiyetinin tespiti halinde ilgili kuruma tespiti yapılan güvenlik açıklarının kapatılmasına

yönelik talepler ivedi olarak tebliğ edilir. Güvenlik açığı olup olmadığına yönelik yapılan incelemeler, internet ve mobil bankacılık faaliyetlerini de kapsamaktadır. FATF tavsiyelerine göre güvenli uluslararası para trafiğinin sağlanabilmesi ve mevcudiyetinin korunabilmesi adına uygulamaya konulması gereken temel önlemler şu şekilde sıralanabilir (MASAK,2023,a.g.i.s.):

- Risklerin belirlenmesi,
- Politikalar ve yerli koordinasyonları geliştirmek,
- Kara para aklama,
- Terör finansmanını önleyebilmek,
- Finans kurumlarına karşı yapılabilecek siber saldırılara karşı koruyucu uygulamalar geliştirmek,
- Finansal kurumların düzenlemelerinin faydalı olmasını sağlamak ve sahiplik bilgilerinin şeffaf ve kullanılabilir hale getirilmesine yardımcı olmak,
- Uluslararası iş birliği artırılarak finansal suçların önlenmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

FATF, uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen gelirin tespiti ve mali sistemlerin korunmasına yönelik olarak 40 Tavsiye Kararı başlıklı tavsiyelerini 1990 yılında yayımlamıştır. 1996 yılında ise kara para aklanmasında metod ve yöntemlerin değiştirilmesi sebebiyle tavsiye kararları uygulanabilirliğini kaybettiği tespit edilmiştir. Tavsiye kararları yeniden tasarlanmıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasında, FATF kara para ile mücadele ile terörizmin finansmanının önüne geçebilmek adına önerilerinde köklü değişiklikler yapmıştır.

FATF, kara para aklamanın birçok olumsuz sonucu olduğunu belirtmektedir. Bunlar arasında mağdurlara verilen kayıplar ve suçlunun kazancı, gelirlerdeki yüksek sermaye, tüketimdeki değişim, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarındaki değişiklikler, yatırım ve tasarruf bozukluğu, finansal sektör borç ödeme ve likiditeye olan riskler, fiyatlarda olağandışı artış, mali sektör kârları, haksız rekabet, mali sektörün itibarı, ithalatta ve ihracattaki değişiklikler, yasa dışı ticaretin yasallaştırılması, büyüme oranlarında değişim, ekonomik istatistiklerin yanıtılması, çıktı, gelir ve istihdam üzerindeki etkiler, yolsuzluk ve rüşvetin artması, kamu sektörü gelirlerinin azalması, suç oranlarında artış, özelleştirmeyi tehdit etmesi, siyasi kurumların bozulması, para talebi, döviz kuru ve faiz

oranlarındaki değişiklikler, dış politika amaçlarını kısıtlaması, dvız kuru ve faiz oranlarındaki dalgalanmaların artması, terörizmin artması ve daha fazla kredi kullanılabilirliğini arttırması yer almaktadır.

2.1.2.Birleşmiş Milletler (BM)

Birleşmiş Milletler, uluslararasıda önemli sorun haline gelen kara paranın önüne geçebilmek adına birden farklı alanda bu sorunu sözleşmelere konu edilmiştir. Ayrıca eylem planları ve bildirgelerle de üye olan ülkelere tavsiyelerde bulunulmuştur.

2.1.2.1.Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Vienna Konvansiyonu)

1988 tarihli Vienna Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler tarafından uyuşturucu ve psikotrop maddelerle mücadele etmek amacıyla hazırlanmış ve 19 Aralık 1988 tarihinde Vienna'da imzaya açılmıştır. Sözleşme, uyuşturucu ve psikotrop maddelerin tanımlamasını yaparak, imalatı, ticareti, ihracatı, ithalatı gibi konularda önlemler alınmasını hedeflemektedir. Türkiye, 22 Kasım 1995 tarihinde sözleşmenin tarafı olmuştur ve 4136 sayılı kanunla kabul edilmiştir. Bugün itibariyle, 189 ülke sözleşmenin tarafıdır (MASAK,2023,a.g.i.s.).

Sözleşme, doğrudan kara para aklama ifadesi kullanmamaktadır ancak aklama suçu ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan ilk sözleşme olma özelliğini taşımaktadır. Sözleşme, uyuşturucu ve psikotrop maddelerle mücadelede iş birliğini arttırmayı ve etkin önlemler almayı hedeflemektedir. Bu maddelerde bahsedilen suçlar arasında uyuşturucu ve psikotrop maddelerle ilgili suçlar yer almakta ve bu suçlarla mücadele etmek amacıyla bir dizi önlem öngörülmektedir. Bu önlemler arasında suçun işlenmesini kolaylaştıran eylemlerin suç olarak kabul edilmesi, suçun işlenmesi amacıyla örgütlenmenin ve iş birliğinin engellenmesi, malvarlığının kaynağının ve hareketinin açık bir şekilde belirtilmesi ve bu suçlarla mücadele etmek için gerekli önlemlerin alınması yer almaktadır. Bu önlemler arasında kara para aklama ile ilgili suçlar da yer almakta ve sözleşme, aklama suçu ile tanımlanan ilk BM sözleşmesi olma özelliğini taşımaktadır (Erdağ,2007:164).

2.1.2.2.Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu)

Kara para, yasadışı faaliyetlerden elde edilen para veya varlıkların yasal yollarla gösterilmesi veya saklanması işlemidir. Kara para aklama faaliyetleri, ülkelerin ekonomik güvenliği için büyük bir tehdit oluşturmaktadır.

Palermo Konvansiyonu, 2000 yılında kabul edilen ve Türkiye'nin de 2003 yılında taraf olduğu bir uluslararası düzenlemedir (Erdağ,2007:165). Bu konvansiyonun amacı, kadın ve çocuklara özel önem vererek, insan ticaretini önlemek ve mücadele etmek, bu tür ticaretin mağdurlarını, onların insan haklarına bütünüyle saygı göstererek korumak ve onlara yardım etmek, bu amaçlara erişebilmek için taraf devletler arasındaki iş birliğini geliştirmektir.

Sözleşmenin kapsamında sınır aşan nitelikteki ve örgütlü suç gruplarınca işlenen suçlar, 4 ana başlık altında toplanabilir: üst sınırı 4 yıl veya daha fazla hürriyetten mahrumiyeti veya daha ağır bir cezayı gerektiren suçlar (ağır suçlar), örgütlü suç grubuna katılma, kara para aklama ve yolsuzluk. Bu kapsamda, kara para aklama suçu, ülkelerin yasadışı faaliyetlerin ortaya çıkarılması ve önlenmesi için yasal önlemler almalarını ve uluslararası iş birliği yapmalarını gerektirir (MASAK,2023,a.g.i.s.).

Kara para aklama, suçluların elde ettikleri yasadışı kazancı yasal hale getirerek, kaynaklarının izini kaybetmelerine ve yasadışı faaliyetlerini gizlemelerine yardımcı olur. Bu nedenle, kara para aklamanın önlenmesi ve mücadele edilmesi, uluslararası düzeyde önemli bir konudur.

Sözleşmenin 7. Maddesi kara paranın aklanmasıyla mücadeleye dair hükümler içermektedir. Taraflar, bankalar dahil finans kuruluşları aracılığıyla kara para aklama faaliyetlerinin önlenmesi için kapsamlı bir iç düzenleyici ve denetleyici sistem kuracaklar ve kimlik tespiti, kayıt tutulması ve şüphelilerin bildirilmesi gibi ihtiyaçları karşılayacaklardır (Resmî Gazete,04 Şubat 2003,25014).

Palermo Konvansiyonu ayrıca, Viyana Konvansiyonu'nun kabul edilmesi gerektiğine dair hükümler içermektedir. Ancak Viyana Konvansiyonu sadece uyuşturucu ve psikotrop maddelere ilişkin hükümler içerirken, Palermo Konvansiyonu örgütlü suçları, silah kaçakçılığı, insan ticareti gibi suçlarla mücadeleyi de kapsamaktadır. Bu nedenle, Palermo Konvansiyonu Viyana Konvansiyonu'na göre daha kapsamlı bir uluslararası düzenlemedir.

2.1.3. Avrupa Birliği (AB)

Kara para aklama vakalarındaki artış, Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında 10 Haziran 1991'de yayımlanan 91/308/EEC sayılı "*Finansal Sistemin Kara paranın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki Konsey Direktifi*" ile ele alınmıştır. Bu direktif, kara paranın aklanması ve terörün finansmanı (AML/CFT) konularında sonraki direktiflerin temelini oluşturmuştur ve kredi ve finans kuruluşlarına yönelik önleyici tedbirler getirerek finansal sistemin kara para aklanmasını önlemeyi hedeflemiştir. Bu tedbirler arasında, müşteri kimlik tespiti, kayıt tutma, şüpheli işlemlerin raporlanması ve işlemlerin izlenmesi gibi önlemler öncelikli yer almaktadır. Bu önlemler sayesinde finans kuruluşları, müşterilerinin kimliklerini doğrulayarak, yasal olmayan para kaynaklarını tespit ederek ve şüpheli işlemleri bildirerek kara para aklama faaliyetlerini önlemektedirler. Bu direktif, kredi ve finans kuruluşlarına yönelik yasal düzenlemeler getirmiş ve daha sonraki AML/CFT direktifleri için temel teşkil etmiştir. Bu şekilde, Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında kara para aklanması ile mücadelede bir standart oluşturulmuştur. Bu önlemler, finansal sistemin kara para aklamaya karşı daha dirençli hale getirilmesi amacıyla alınmıştır. Bu direktifle birlikte Avrupa Birliği üye ülkeleri, kara para aklamanın önlenmesi ve finansal suçlarla mücadelede daha etkin bir şekilde iş birliği yapma yönünde bir adım atmıştır. Bununla birlikte, daha sonraki yıllarda AML/CFT konularında daha kapsamlı direktifler ve düzenlemeler yayınlanmıştır (Milan,2016:12).

Kara para aklama, organize ve uluslararası bir suç olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, bu tür faaliyetlerin tespit etmek zor olduğu belirtilerek, konsey direktifinde, mücadelenin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi için üye ülkeler arasında iş birliği yapılması ve FATF gibi uluslararası kuruluşlarla uyumlu hareket edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda, konsey, Viyana Konvansiyonu'nu referans alarak kara parayı tanımlamıştır. Konsey direktifinde, kara para aklamanın yasaklanması, önleyici tedbirlerin alınması ve bu suçu işleyenler için belirlenmiş cezaların uyumlu bir şekilde belirlenmesi için üye ülkelerin ilgili direktif kararlarını ulusal mevzuatlarına dahil etmeleri gerektiği vurgulamıştır. Kara para aklama yöntemlerindeki değişiklikler ve finansal sistemlerdeki gelişmelerin dikkate alınmasıyla birlikte, FATF 40 Tavsiye Kararları 1996 yılında yenilenmiş ve kara para aklama suçu yeniden tanımlanmıştır. Önceden, öncül suç sadece uyuşturucu kaçakçılığını kapsarken, revizyon ile kapsamı

genişletildi. Bu sayede, kara para aklama ile etkili bir şekilde m¼cadele edilmesi hedeflenmektedir.

Avrupa Birliği, ulusal mevzuatların uluslararası standartlara uyumlu olması için d¼zenli olarak g¼ncellenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Kara Paranın Aklanmasında Mali Sistemin Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin 91/308/EEC numaralı direktifinde 2001 yılında yapılan değişlikle, kredi ve finansal kuruluşlarının yanı sıra hesap uzmanları, bağımsız denetçiler, vergi danışmanları, emlakçılar, noterler ve belirli alanlarda faaliyet gösteren avukatlar da kara para aklama suçundan sorumlu tutulmuştur. İş birliği sağlanması ve iç kontrol ve risk yönetim sistemlerinin kurulması gibi d¼zenlemeler getirilmiştir. Bu şekilde, KYC (Know Your Customer) kapsamında yapılan kimlik tespitinin genişletilmesi, yüz yüze olmayan işlemlere özel d¼zenlemelerin getirilmesi ve iç denetim prosed¼rlerinde uygulanması amaçlanmaktadır (Directive 2000/12/EC of The European Parliament and of The Council of 20 March 2000,2023,a.g.i.s.).

FATF, terörizmin finansmanını da içeren 9 özel tavsiye kararı yayınladıktan sonra, Amerika'da meydana gelen terör olayları sonrasında, 2005/60/EC sayılı direktif uyarınca, müşteriye gerekli dikkatin gösterilmesi (Customer Due Diligence-CDD) konusu hayata geçirildi. CDD süreci, müşterinin kimliğinin tespit edilmesi ve müşterinin profiliyle ilgili bilgi edinme sürecini kapsamaktadır. Bu konu, özellikle risk bazlı yaklaşımın tesis edilmesi ve müşteri profili uyumlu olmayan işlemlerin tespiti amacıyla önemlidir (Stuart ve Michelle,2007:107). Direktif, CDD sürecinin aşağıdaki durumlarda uygulanması gerektiğini belirtmektedir:

- İş ilişkisi kurulurken, işlem tutarına ve niteliğine bakılmaksızın kimlik tespitinin tam olarak yapılması gerekmektedir.
- 15,000.00 EUR ve üzerinde gerçekteştirilen işlemler için CDD yapılması gerekmektedir.
- Kara para aklama veya terörizmin finansmanı şüphesi varsa, işlem tutarına bakılmaksızın müşteri tanıma ilkesinin uygulanması gerekmektedir.
- Yüksek riskli kategorideki tüm müşteriler için CDD yapılması gerekmektedir.

- AB ülkeleri dışındaki kamu görevlileri için AML kontrolleri yapılması ve iş ilişkisi kurulmadan önce üst onay alınması gerekmektedir. Ayrıca, görevlerini ve çalıştıkları kurumun sorumluluklarını teyit eden belgeler gerekmektedir.
- Politik olarak önemli kişiler (PEP'ler) için uygun risk bazlı kontroller yapılmalıdır. Hesap açılış sürecinde üst düzey onay alınmalıdır. Fon kaynaklarının tespiti için gerekli önlemler alınmalıdır. İş ilişkisi süresince işlemler düzenli olarak izlenmelidir (Directive 2005/60/EC,2005,a.g.i.s.).

Avrupa Birliği, kara para aklamayı önlemek için alınacak önlemler konusunda sürekli olarak değişiklikler yapmaktadır. Bu değişiklikler, yükümlülerin sorumlulukları, kayıt saklama, işlem izleme ve koordinasyon gibi alanlarda kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır. Bu amaçla, 1991 yılından bu yana yayımlanan direktiflerle bir dizi tedbir alınmaktadır. Bu trendlere uyum sağlamak için, Avrupa Komisyonu (AK) tarafından nihai olarak 20 Mayıs 2015'te 2015/849 numaralı direktif çıkarılmıştır (Directive 2015/849,2015,a.g.i.s.). Yeni direktif, AML'deki belirsizlikleri azaltmayı, üye ülkeler arasında uyumu artırmayı ve FATF ile uyumu sağlamayı amaçlayan yeni düzenlemeler getirmiştir. 2017 yılında, üye ülkelerin ulusal mevzuatlarını güncellemelerini öngören bir direktif ile şu konularda düzenlemeler yapılmıştır: Risk bazlı yaklaşım, Devamlı izleme, Gerçek faydalanıcı, Müşteriye gerekli dikkatin gösterilmesi (CDD) ve siyasi nüfus sahibi kişiler (PEPs) (Milaj ve Carolin,2017:118-124). Üye ülkeler, AML/CFT kontrolleri için politikalar ve prosedürler belirlemeli ve kanıtlar sunmalıdır. Risk Bazlı Yaklaşım kriterleri ve kanıta dayalı bir sistem sunmaktadır. Yükümlüler, müşterilerini izleme altında tutmalı, müşteri bilgilerini güncel tutmalı ve uyumlu olmayan işlemleri izlemek ve analiz etmek için uygun kontrol noktaları oluşturmalıdır. Faydalanıcıların belirlenmesi için yeterli bilgi ve belge toplanmalı, bilgiler doğrulanmalı ve güncel tutulmalıdır. Nihai faydalanıcı hakkındaki bilgiler merkezleştirilmiş bir sicil merkezinde tutulacak ve yetkili makamlar, mali istihbarat birimleri ve diğer kuruluşlar tarafından kullanılacaktır. CDD gerektiren işlemler için eşik 10,000.00 Euro'ya düşürülmüştür ve kumar sektörü için eşik 2,000.00 Euro olarak belirlenmiştir. PEP'lerin tanımı değiştirilerek daha geniş bir kapsama alınmıştır ve müşteri olarak kabul edilmeden önce üst onay gerekmektedir (Primorac vd.,2018:70).

2.1.4.Avrupa Konseyi (AK)

Avrupa Konseyi (AK), kara para aklama ile mücadele etmek için çeşitli girişimlerde bulunmuştur ve bu konuda çalışmalarına devam etmektedir. Aşağıda konseyin kara paranın aklanmasıyla mücadele için yapılan çalışmalarına yer verilmiştir.

2.1.4.1.Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zaptı ve Müsadere Edilmesi Hakkında Sözleşme (Strasbourg Konvansiyonu)

Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan sözleşmenin amacı herhangi bir suçtan elde edilen gelirlerin aklanmasına dair faaliyetlerin araştırılması, tespit edilmesi, el konulması ve müsadereye kadar olan sürecin taraf devletlerin koordineli çalışması içerisinde gerçekleştirilmesidir. Ülkemiz de sözleşmenin tarafı olarak yer almaktadır.

Strasbourg Sözleşmesinde “*öncül suç*” kavramı yerine aynı anlama gelecek şekilde “*esas suç*” kavramı tercih edilmiştir. Sözleşmenin 6. Maddesinde ise tanımlaması yapılmıştır. Sözleşmeye göre:

- Suçtan elde edildiği bilinen gelirin kaynağını gizlemek veya suç işlediği bilinen bir şahsın hukuki sonuçlarından kaçması için bir malın değiştirilmesi veya takasının sağlanması,
- Suçtan elde edilen gelirin kullanılmasıyla sahip olunan malın, kaynağını saklamak, suç eşyası olan ürünü bilerek satın almak, kullanmak,
- Strasbourg sözleşmesine göre; anlaşmada yer alan hükmün uygulanmasında, esas suçun, taraf devletin ceza yargısının kapsamı dışında kalan suçun kapsamına girmemesi (Mevzuat,2023,a.g.i.s.).

Strasbourg Sözleşmesinde ayrıca suç sayılan hallerin bazılarını ya da tamamını üye olunan ülkeler kendi yasaları çerçevesinde değerlendirerek ulusal olarak işlenmesinin önüne geçmek amacıyla birtakım iştirakler yapabilme serbestisine sahiptir.

Strasbourg Anlaşması kapsamında getirilen düzenlemeyle, ülke içerisinde suçtan elde edilen gelirlerle oluşturulan finansal kaynakları, ilgili devlet mahkemelerinin uygun gördüğü kararlara göre değerlendirebilecektir (MASAK,2023,a.g.i.s.).

Finansal varlıklara el koymaya yönelik izin alındıktan sonra herhangi bir itiraz olmadığı sürece o ülkenin iç hukuk düzenlemelerine göre değerlendirilebilecektir.

2.1.4.2.Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Varşova Sözleşmesi)

Varşova Sözleşmesi'nin yürürlüğe girme amacı, kendisinden bir önceki sözleşmenin yürürlükte bulunduğu dönemde bazı eksik yanlarının ortaya çıkması ve bu eksiklikler sebebiyle kara paranın aklanmasıyla mücadelede ciddi aksaklıklar yaşandığından kara paranın aklanmasıyla mücadele kontrolü ve iş birliğini arttırabilmek için taraf devletlerce imzalanmıştır. Ülkemiz de 28 Mart 2007 tarihinden beri taraf devletler arasında yer almaktadır (MASAK,2023,a.g.i.s).

Avrupa Konseyi içerisinde “terörizmin finansmanı” kavramının ilk defa geçtiği sözleşme, Varşova Sözleşmesi'dir (Değirmenci,2007:167). Sözleşmeyle ülkeler arasında iş birliği zorunluluk haline gelmiştir. Ayrıca taraf devletlerin kendi bünyelerinde Mali İstihbarat Birimi (MİB) kurması da zorunluluk haline getirilmiştir.

Finansal kurumlar, müşterilerinin hesaplarına giren ve çıkan para akışlarını izlemek ve hesap sahibinin gerçek yararlanıcısını tespit etmek zorundadır. Bunun yanı sıra, belirli zaman aralıklarında hesaba giren ve çıkan paraların kaydını tutmak da zorunlu hale gelmiştir. Bu önlemler, kara para aklama ve terör finansmanı gibi suçların önlenmesine yardımcı olmaktadır. Finansal kurumlar, izahı yapılan incelemeleri ve araştırmaları tarafların bilgisi ve rızası olmaksızın gerçekleştirmelidir. İncelemeler ve araştırmalar sonucuna kişisel verilerin sızdırılmasının önüne geçilecek şekilde de tedbirler alınması zorunluluktur.

Sözleşmeyle ülkeler arasında iş birliği hedeflenmiştir. Buna göre sözleşmeye taraf olan ülkeler, kendi aralarında bilgi paylaşımı yapma yükümlülüğü altındadır. Talepte bulunan ülkenin ise ne amaçla bilgileri talep ettiğini açıklama ve delillendirme yükümlülüğü altındadır.

Sözleşmede ayrıca MİB'ler arasında da iş birliği hedeflenmektedir. Taraflar, MİB'lerin, kara paranın aklanmasıyla mücadelede kendi ulusal yetkilerine uygun şekilde, delil olabilecek bilginin bir araya getirilmesi ve araştırılması veya birlikte soruşturmasının gerçekleştirilmesi için iş birliği içerisinde hareket edecektir.

2.1.4.3.Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferlerine İlişkin Tedbirler Hakkında 27 Haziran 1980 tarih ve R (80) 10 Sayılı Tavsiye Kararı

Avrupa Konseyi, 1977-1980 yılları arasında gerçekleştirdiği çalışmalar sonucunda "*suç kaynaklı paranın saklanması ve aktarılmasına karşı önlemler hakkındaki tavsiye kararını*" yayımlamıştır (İpek,2000:50). Bu tavsiye kararı, kara paranın aklanmasıyla mücadelede ilk uluslararası adım olarak büyük önem taşımaktadır (Şahinleri,2006:161). Konsey, tavsiye kararında kara para aklama işlemlerinin genellikle bankacılık işlemleriyle yapıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, üye ülkelerin bankacılık sistemlerinde değişiklikler ve güçlendirici yenilikler yapmaları tavsiye edilmiştir. Konseyin bu tavsiye kararında, bankaların yaptıkları iş ve işlemlerde kesinlikle kimlik ibrazının şart koşulmasını, kimlik bilgilerinin kayıt altına alınmasını ve bu kayıtların güvenli ortamda muhafaza edilmesini, müşterilerin şüpheli işlem ve davranışlarına yönelik olarak banka çalışanlarının eğitime tabi tutulması konularına yer vermektedir.

2.1.5. Basel Komitesi

Ekonomik anlamda güçlü olan üye devletlerin bankacılık sistemlerinin kontrol edilebilirliği ve hızlı işlem olanakları sunarak erken sürede daha iyi sonuçlar elde edebilmek için Basel Komitesi kurulmuştur. Komitenin genel merkezi İsviçre'dedir (Saatçi,1996:2).

Komite kurulurken şu amaçları benimsemiştir:

- Finansal işlemlerin daha detaylı ve hızlı kontrol edilebilmesi,
- Finansal kurumların daha sağlıklı çalışabilmesi için gerekli düzenlemelerini sağlamak ve finansal düzenin sürdürülebilirliğini arttırmak,
- Finansal kurumların düzenli kontrollerini gerçekleştirilmesi için inovasyon yapılması,
- Basel Komitesi, bankacılık sektörünün karşı karşıya kaldığı riskleri yönetmek ve finansal istikrarı sağlamak amacıyla oluşmuştur. Bu komite, güçlü ekonomiye sahip 10 ülkenin katılımıyla oluşmuş ve Bankacılık Düzenleme ve Denetim Uygulamaları Komitesi adıyla faaliyete geçmiştir.

Temel hedefi, finans merkezlerine olan etkisini en aza indirmek için 1970'lerde küresel ekonomiyi derinden sarsan petrol krizinin döviz üzerindeki etkilerini yönetebilmektir. Komite, bankacılık sektörünün risk yönetimine yönelik uluslararası standartların belirlenmesine öncülük etmektedir (Yıldırım,2015:10).

2.1.6. Wolfsberg Grubu

Kara para aklama ile mücadele etmek ve bu alanda standartlar belirlemek amacıyla 2000 yılında 12 özel bankanın bir araya gelerek oluşturdukları birliktir (Bauer ve Peter,2003:69). Grup, ismini ilk toplantısının yapıldığı İsviçre'deki Wolfsberg Şatosu'ndan almaktadır ve risk bazlı yaklaşımı benimseyerek birçok önleyici tedbirin uygulanmasını öngörmektedir. Bankaların bu prensiplere uygunluğunu teyit etmek için The Wolfsberg Group, Questionnaire formu hazırlamıştır (The Wolfsberg Group Anti-Money Laundering Questionnaire,2023,a.g.i.s.).

Bu form, aşağıdaki konuları kapsayan düzenlemeleri öngörmektedir:

- AML politikaları, prosedürleri ve uygulamaları,
- Müşterinin tanınması (KYC),
- Durum tespiti ve gelişmiş durum tespiti (EDD- Enhanced Due Diligence),
- Yasadışı yollarla elde edilen gelirlerin tespiti, önlenmesi ve şüpheli işlemlerin raporlanması ve işlemlerin izlenmesi.

2.1.7. Egmont Grubu

1995 yılında Belçika'nın başkenti Brüksel'de Egmont Sarayı'nda düzenlenen toplantıyla 24 ülke ve 8 uluslararası kuruluşun bir araya gelmesiyle kurulan Egmont Grubu, ülkelerin Mali İstihbarat Birimleri (Financial Intelligent Unit-FIU) arasında iletişim ve bilgi paylaşımını amaçlamaktadır. Grup, adını toplantının yapıldığı Egmont Sarayı'ndan almıştır ve Türkiye, Şubat 1998'de üyelik için başvuru yapmış ve Haziran 1998'de kabul edilmiştir.

Egmont Grubu, Brüksel'de 24 ülke ve 8 uluslararası kuruluşun bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur ve ismini toplantının yapıldığı Egmont Sarayı'ndan almıştır (Leong,2007:149). Grup, Mali İstihbarat Birimlerini ve henüz bu birimlere sahip olmayan hükümetleri temsil eden diğer birimleri de içerir. Ancak, diğer katılımcılar sadece gözlemci statüsünde yer alırken, grup kuruluşunda rol oynayan 8 uluslararası örgütte de gözlemci statüsündedir. Türkiye'de MASAK, hükümet adına Egmont Grubu çalışmalarına katılmaktadır. Grubun 155 üyesi bulunmakta ve kara para ve terörizmin finansmanı ile mücadele etmek, güvenli bilgi alışverişi ve istihbaratın paylaşımını sağlamak gibi amaçları vardır.

Egmont Grubu, mali istihbarat birimlerinin suçtan elde edilen gelirler, terörün finansmanı, kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele amacıyla topladığı, analiz ettiği ve ilgili makamlara sevk ettiği merkezi bir ulusal birimdir. Bu bilgilerin hızlı ve güvenli bir şekilde paylaşılması için Egmont Güvenlik Ağı (ESW) kurulmuştur. Bu ağa yalnızca kriterlere sahip olan Mali İstihbarat Birimleri (FIU) dahil olabilir ve ağa bağlanan FIU'lar bilgi paylaşımının yanı sıra diğer ülkelerin mevzuatlarına ve tipolojilerine de erişebilirler. Türkiye'de MASAK 2001 yılında ESW'ye katılmıştır (Aykın,2007:39).

2.1.8. FinCEN

ABD Hazine Bakanlığı bünyesinde hizmet veren FinCEN (Financial Crimes Enforcement Network-Finansal Suçları Engelleme Ağı) 25 Nisan 1990 tarihinde kurulmuştur (Financial Crimes Enforcement Network,2023,a.g.i.s.). FinCEN, “Banka Gizlilik Yasası” kapsamında kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele etmek amacıyla mali istihbarat toplamakta ve analiz etmektedir. FinCEN'in kuruluş amacı doğrultusunda, uluslararası finansal suçlarla mücadele alanında yaptığı çalışmalar küresel düzeyde oldukça etkilidir. Özellikle finansal kuruluşların finansal suçlara karşı farkındalıklarını artırmak, riskleri yönetmek ve raporlama yükümlülüklerine uygun hareket etmelerini sağlamak amacıyla düzenlemeler hayata geçirilmektedir. FinCEN, düzenleyici otoriteler, hükümetler ve özel sektör arasında iş birliğini güçlendirmek amacıyla da çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Bu sayede, finansal suçların önlenmesi ve küresel düzeyde mücadele edilmesi için çalışmalar devam etmektedir (Larina ve Popova,2016:2).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARA PARA AKLAMA SUÇUNA İLİŞKİN ULUSAL KURULUŞLAR VE ÇALIŞMALARI

Ülkemizde, yasa dışı yollardan elde edilen gelirlerin aklanması olayları diğer ülkelerde olduğu gibi yaşanmaktadır. Bu konuda yasal zeminde mücadele edilmesi için Türkiye, 1991 yılında uluslararası alanda kara paranın önlenmesi adına Mali Eylem Görev Grubu (FATF) adlı örgüte üye olmuştur. FATF tavsiye metni doğrultusunda iç hukukta düzenlemeler yapılabilmesi adına 1994 yılında yasa tasarısı büyük millet meclisine sunulmuş ancak siyasi iktidarsızlık ve erken seçim kararı gibi sebeplerle tasarı kanunlaştırılmamıştır. Bu durumun ardından, 1996 yılında FATF, Türkiye aleyhinde tavsiye kararları yasalaştırılmadığı için yaptırım kararı almıştır. Yaptırım kararı sonrasında, 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun 19 Kasım 1996'da meclisten geçerek yasalaşmıştır. FATF, yaptırım kararını bu gelişmeden sonra kaldırmıştır.

4208 Sayılı Kanun, 2004 yılına kadar değişmeden yürürlükte kalmıştır. Ancak 2004 yılında yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK), kara para yerine “*suçtan elde edilen malvarlığı değeri*” kavramını getirerek mevzuatımıza yenilikler getirmiştir. Bu nedenle, 4208 Sayılı Kanun da değiştirilerek, TCK ile uyumlu hale getirilmiştir. Bu değişiklikle, tahdidi yöntemi yerine TCK'ya uygun olan eşik yöntemine geçilmiştir. Buna göre, 1 yıl ve üzeri hapis cezası verilen tüm suçlardan elde edilen gelir, kara para olarak nitelendirilmektedir.

2006 yılında, 5549 Sayılı Kanun ile 4208 Sayılı Kanun üzerinde birçok düzenleme yapılmıştır. En önemlisi, Bakanlar Kurulu'na kara parayla mücadele konusunda yönetmelik çıkarma yetkisi verilmiştir. Bu yetkinin kullanılmasının ardından, özellikle terör finansmanını kesmek için birden fazla yönetmelik yürürlüğe konulmuştur. Ayrıca, 4208 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM) ve Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu gibi birçok kuruluş da kurulmuştur.

3.1. Türkiye’de Kara Paranın Aklanması ile Mücadeleye Yönelik Kurulan İdari Birimler

Finansal suçlarla mücadele, kara para aklama gibi suçlarla etkin bir şekilde başa çıkabilmek adına idari birimlerin kurulmasını gerektirir. Kara para aklamının tespiti, organize bir suç olarak kabul edildiği için uzmanlık ve ciddi koordinasyon gerektirir. Türkiye, bu amaçla 17 Şubat 1997 tarihinde Mali Suçları Araştırma Kurulu'nu kurarak, ayrıca Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu ve Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı gibi idari birimler oluşturmuştur. Bu birimler, yeni aklama tiyolojilerine dair tedbirlerin alınması ve koordinasyonun sağlanması gibi durumların yönetilmesi için çalışmalar yapmaktadır (Erdem,2018:53).

3.1.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)

Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), 4208 sayılı kanunla kurulmuş ve kara para aklamayla mücadele amacıyla faaliyet gösteren bir kurumdur. MASAK, suç gelirlerinin aklanmasını önlemek için politika hazırlama, uygulama stratejileri geliştirme, koordinasyon sağlama, araştırma yapma, sektörel çalışmalar yapma, kamuoyu duyarlılığı ve desteği artırma, veri toplama, analiz etme ve değerlendirme, inceleme ve araştırma yapma, yükümlülük denetimi yapma, bilgi ve belge isteme, geçici olarak personel görevlendirme, uluslararası ilişkileri yürütme ve muadil kurumlarla bilgi ve belge değişiminde bulunma gibi görevleri yerine getirir. MASAK'ın görev ve yetkileri, kara para aklamayla mücadelede etkin bir rol oynayan FATF tavsiyeleri göz önünde bulundurularak 5549 sayılı Kanun'un 19. maddesinde belirtilmiştir (Özen,2015:218). MASAK, doğrudan Maliye Bakanlığına bağlıdır ve uzman personel istihdam ederek diğer kurumlarla koordinasyon sağlar. MASAK, aklama faaliyetlerini önlemeye çalışır ve gerektiğinde ilgili Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunur.

MASAK, Türkiye'deki kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Bu amaçla, finansal kuruluşlar tarafından yapılan şüpheli işlem bildirimlerini ve diğer kaynaklardan gelen bilgileri toplayarak analiz eder. Oluşturduğu tiyolojiler, bankaların şüpheli işlem tespitleri için rehber niteliğindedir ve aklama faaliyetlerinin önlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

MASAK, yasa dışı faaliyetlerin tespitine yönelik olarak uyuşturucu ticareti, vergi kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı gibi faaliyetleri takip etmektedir. Ayrıca, finansal

sistemlerdeki yeni gelişmeleri ve riskleri küresel ölçekte takip ederek, diğer ülkelerdeki mali istihbarat kuruluşları ile iş birliği yapmaktadır (Üstün,2008:25).

MASAK, yıllık faaliyet raporlarında finansal kuruluşların aklama ile mücadele performansını, kestiği cezaları ve yaptığı eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerini paylaşmaktadır. Bu raporlar, aklama önleme alanındaki ilerlemelerin analiz edilmesine yardımcı olmaktadır.

MASAK'ın yayınlamış olduğu 2021 yılı faaliyet raporu incelendiğinde yükümlülere bildirilen şüpheli işlemlerin kuruluşlara göre sayıları görülmektedir. Son 5 yılın verilerine yer verilen raporda bir önceki faaliyet dönemi olan 2020 yılına göre şüpheli işlem sayılarında neredeyse 2,5 kat artış yaşanarak 504.995 şüpheli bildirim yapılmıştır. 2020 yılında herhangi bir şekilde şüpheli işlem bildiriminde bulunmayan kripto varlık sağlayıcıları, 2021 yılında 2.233 şüpheli işlem bildiriminde bulunmuşlardır. Ayrıca tabloyu incelediğimizde bir diğer dikkat çeken veri ise ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları yükümlülere tarafından yapılan şüpheli işlem bildirim sayısıdır. Buna göre bir önceki faaliyet yılında 46.840 şüpheli işlem bildiriminde bulunulmuşken, 2021 yılında bu sayı neredeyse 5,5 kat artarak 284.544 şüpheli işlem sayısına ulaşmıştır. Aslında hem kripto varlık sağlayıcıları hem de ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşlarının bildirim sayılarında yaşanan normalin üzerindeki artışlar, hayatımıza son yıllarda giren kripto varlık ve elektronik para hakkında düzenlemelerin yetersiz olduğunu ve kara para aklayıcıları tarafından aklama işlemlerinin gerçekleştirilmesinde araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu husus hakkında hem uluslararası hem de iç hukukta yapılacak düzenlemeler ile kara para aklama faaliyetlerinin bir nebze de olsa önüne geçilebilecektir (MASAK,2023,a.g.i.s.).

Tablo 3.1. Şüpheli İşlem Bildirimlerinin Yükümlü Gruplarına Bildirim Sayıları
(2017-2021)

Yükümlü Türleri	2017	2018	2019	2020	2021
Bankalar	159.076	195.803	174.764	182.828	205.793
Factoring Şirketleri	4.399	5.098	3.708	1.893	2.729
Ödeme Kuruluşları ile Elektronik Para Kuruluşları	3.382	13.796	19.225	46.840	284.544
Sigorta ve Emeklilik Şirketleri ile Sigorta ve Reasürans Aracıları	1.487	735	413	361	404
Yetkili Müesseseler ile Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları	1.323	1.924	2.745	2.660	4500
Kargo Şirketleri	693	948	270	359	666
Finansman Şirketleri	631	74	188	165	497
Sermaye Piyasası Aracı Kurumları	332	172	147	368	692
Finansal Kiralama Şirketleri	78	69	23	12	60
Serbest Muhasebeci ve Yeminli Mali Müşavirler	14	1	1	0	6
Talih ve Bahis Oyunları Alanında Faaliyet Gösterenler	4	5	64	262	36
Bağımsız Denetim Kuruluşları	2	-	1	2	1
Noterler	1	-	1	5	24
Yatırım Ortaklıkları	1	-	-	-	-
Kıymetli Maden, Taş ve Mücevher Alım Satımı Yapanlar	-	43	45	51	138
Kripto Varlık Sağlayıcılar	-	-	-	-	2.233
Takas ve Saklama Hizmeti Veren Kuruluşlar	-	2	3	3	1
Serbest Avukatlar	-	-	-	-	2
Portföy Yönetim Şirketleri	-	3	-	2	-
Ticaret Amacıyla Taşınmaz Alım Satımı Yapanlar	-	-	-	-	9
Diğer	4.951	4.018	2.148	1.666	2.608
TOPLAM	176.411	222.743	203.786	237.531	504.995

Kaynak : MASAK, 2021 Faaliyet Raporu, erişim: www.masak.hmb.gov.tr (10.12.2022) a.g.i.s.

MASAK'ın hazırlamış olduğu 2021 yılı faaliyet raporunda kara para aklama faaliyetine konu olabilme ihtimali olan şüpheli işlem bildirimlerinin finansal kuruluşlar açısından bildirim sayısında bulunan kurum sayılarını içerir tabloya yer verilmiştir. Tabloyu incelediğimizde bir önceki yılda 218 olan şüpheli işlem bildiriminde bulunan kurum sayısının 2021 yılında 246'ya yükseldiğini görülmektedir. Son 5 sene içerisinde ise şüpheli bildirimde bulunan kuruluş sayısına genel itibariyle artış yaşandığını dile getirilebilir. Tabloya göre 2021 yılında kuruluş sayısında en fazla artışın %33 oranında artış ile portföy yönetim şirketlerinde yaşanmıştır. Tablodaki veriler ışığında portföy yönetim şirketlerinin 2021 yılı içerisinde diğer finansal kuruluşlara göre kara para aklayıcıları tarafından daha fazla tercih edildiği söylenebilir. Çünkü en fazla kuruluş çeşitliliği sektörde portföy yönetim şirketleri grubu içerisinde yaşanmıştır.

Tablo 3.2. Şüpheli İşlem Gönderen Finansal Kuruluş Sayıları (2017-2021)

Finansal Kuruluşlar	2017	2018	2019	2020	2021
Bankalar	32	34	35	37	35
Factoring Şirketleri	45	42	37	35	35
Ödeme Kuruluşları ile Elektronik Para Kuruluşları	12	24	28	31	42
Sigorta ve Emeklilik Şirketleri ile Sigorta ve Reasürans Aracıları	34	32	26	27	31
Yetkili Müesseseler ile Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları	36	35	35	28	26
Sermaye Piyasası Aracı Kurumları	14	11	11	7	9
Finansman Şirketleri	9	8	9	6	7
Portföy Yönetim Şirketleri	20	24	27	45	60
Finansal Kiralama Şirketleri	-	1	1	1	1
Yatırım Ortaklıkları	1	-	-	-	-
Takas ve Saklama Hizmeti Veren Kuruluşlar	-	1	-	1	-
TOPLAM	203	212	209	218	246

Kaynak : MASAK, 2021 Faaliyet Raporu, erişim: www.masak.hmb.gov.tr (10.12.2022) a.g.i.s.

5549 sayılı Kanun'un 19/A maddesi, işleme konu malvarlığıyla ilgili aklama veya terörizmin finansmanı suçu şüphesi bulunan işlemleri, yükümlüler aracılığıyla veya onların nezdinde yapmaya teşebbüs edilen işlemleri yedi iş günü süreyle askıya almak veya gerçekleşmesine izin vermemek için Hazine ve Maliye Bakanı'na yetki vermektedir.

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında İşlemlerin Ertelenmesine Dair Yönetmelik, 5549 sayılı Kanun uyarınca

çıkartılmıştır. Yönetmeliğin 4. maddesi, yükümlülere şüpheli işlem bildirimlerine istinaden işlemin ertelenmesine ilişkin düzenlemeleri içermektedir. 5. maddesi, Başkanlıkça tespit edilen malvarlıklarına ilişkin işlemlerin ertelenmesine ilişkin düzenlemeleri içermekte ve 6. maddesi, yurtdışı muadil kurumlardan alınan talepleri içeren uluslararası hukuk ilkesine göre işlem erteleme düzenlemeleri hakkında bilgi vermektedir.

Kanun uyarınca, 2021 yılında kuruluşlar tarafından toplam 7.218 işlem erteleme talebi MASAK'a gönderilmiştir. Bu taleplerin 4.663'ü Hazine ve Maliye Bakanı tarafından işlem erteleme kararına konu edilmiştir.

Tablo 3.3. İşlem Erteleme Talepleri (2017-2021)

	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
Erteleme Talep Sayısı	9.785	45.388	9.919	6.546	7.218	78.856
Ertelenen İşlem Sayısı	8.220	35.469	2.013	3.256	4.663	53.621

Kaynak: MASAK, 2021 Faaliyet Raporu, erişim: www.masak.hmb.gov.tr (10.12.2022), a.g.i.s.

Hazine ve Maliye Bakanı'nın kararlarıyla hakkında erteleme kararı verilen işlemlerin mali büyüklükleri ise aşağıda yer alan tabloda hem nakdi/gayri nakdi hem de nakdin cinsine göre gruplandırılarak tablolaştırılmıştır. Bu verilerin MASAK tarafından tutulmasının en önemli sebebi ülkemizde aklanan kara paranın miktarının tespit edilebilmesidir. Ancak unutulmaması gereken en önemli husus, kuruma bildirilen şüpheli işlemler ve işlem erteleme taleplerine konu işlemlerin tamamı kara para olarak değerlendirilmemelidir. Tablodan da görüleceği üzere her ne kadar 2021 yılı içerisinde 7.218 işlem erteleme talebinde bulunulmuşsa da bu talebin 2.555'i reddedilmiştir. Buradan çıkarılması gereken sonuç ise her şüpheli bildirim keskin olarak illegal faaliyet kapsamında olduğuna dair çıkarım yapılması kara paranın tespiti konusunda hataya düşürecektir.

Tablo 3.4. Erteleme Kararı Verilen İşlemlerin Tutarları (2017-2021)

Ertelenen İşlemlerin Toplam Tutarları					
Cinsi	2017	2018	2019	2020	2021
TL	371.471.091	474.601.808	228.267.048	573.175.569	594.906.493,30
Dolar	6.894.946	28.697.309	37.867.567	460.788.465	1018.070.530,49
Avro	1.988.582	31.679.220	7.724.239	221.730.380	193.333.179,34
Sterlin (GBP)	3.140	121.617	26.100	29.926.426	4.244.238,39
Kanada doları	-	794.253	8.767	5.046.621	-
Avustralya doları	-	71.973	-	-	9.970,00
CHF (İsviçre frangı)	-	-	-	-	3,83
AED (Birleşik Arap Emirlikleri dirhemi)	-	-	-	-	1.217,43
JPY (Japon yeni)	-	-	-	-	4.449,00
Altın (Gram (gr.))	3.022	801	1.032	6.785	2.484,65
Gümüş (gr.)	-	-	-	-	-
Platinyum (gr.)	-	-	-	2.535	6.591
Hisse senedi (Türk lirası)	490.740	-	-	19.775	1.819.896,52
Bireysel Emeklilik Fonu (BES) (Türk lirası)	-	-	-	-	808.421,00
Kripto Varlık (Türk lirası)	-	-	-	-	8.785.311,04
Tapu Devri (Türk lirası)	4.800.000	-	-	-	-
Kiralık Kasa Ziyareti (İşlem)	13	3	5	2	5
Rehin Kaldırma, Kredi (Türk lirası)	-	-	5	-	-
Makine Devri (Türk lirası)	-	-	-	-	75.750

Kaynak: MASAK, 2021 Faaliyet Raporu, erişim: www.masak.hmb.gov.tr (10.12.2022), a.g.i.s.

Yukarıda yer verilen tabloda (Tablo 3.4.) ise son 5 yıl içerisinde ertelenen işlemlerin toplam bedeline yer verilmiştir. Önceki tablolardan da görüleceği üzere 2020 yılı ve sonrasında kripto para ve elektronik varlıklar, kara para aklayıcıları tarafından rağbet görmektedir. Kripto para ve elektronik varlıkların hayatımıza yeni girmesi sebebiyle bu konulara ilişkin uluslararası hukukta yeknesaklık bulunmamakla birlikte çoğu ülkenin iç hukukun da büyük kanun boşlukları bulunmaktadır. Kara para aklayıcıları

da yasal düzenlemelerin yetersiz olması sebebiyle tercih etmektedir. Ayrıca tablodan da görüleceği üzere 2020 yılı ve sonrasında kara para aklayıcıları tarafından tercih edilen bir diğer yöntem ise hisse senetlerinin araç olarak kullanılması olmuştur. Son iki yılda olağanın üzerinde ertelenen şüpheli işlemlerin toplam bedeli içerisinde hisse senetlerinin kullanımını artış göstermiştir.

3.1.2. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM)

Aklama faaliyetleriyle mücadelede, koordinasyon ve kurumlar arasında bilgi alışverişi son derece önemlidir. Kaçakçılık, uyuşturucu, dolandırıcılık, tehdit ve insan ticareti gibi suçlardan elde edilen gelirlerle mücadele eden idari birimlerden biri, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Kaçakçılık Daire Başkanlığı'dır. Başkanlık, 03.01.1980 tarihinde kurulmuş ve 95/7084 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 07.07.1995 tarihinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı olarak yeniden yapılandırılmıştır. Organize suç örgütleriyle mücadele gerekliliğinden yola çıkarak, Başkanlık bünyesinde 1998 yılında Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü de kurulmuştur.

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile oluşturulan Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu'nun toplantılarına, 4208 sayılı kanunun 4. maddesi gereği Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanı da katılmaktadır. KOM, kanunlarla tanımlanan yetki ve görevleri sayesinde kara para ile mücadelede aktif bir rol oynamaktadır. KOM Daire Başkanlığı bünyesinde, Finansal Analiz ve Raporlama birimi, KOM Birimlerinin suçlardan elde edilen gelirlerle mücadele kapsamında yürüteceği mali soruşturmalara destek sağlamak için faaliyet göstermektedir (Minyat ve Duramaz,2012:112).

Başkanlık, aklama ve ilgili suçların hazırlık aşamalarında delil elde etmek amacıyla bir karar formu hazırlamıştır. Bu form, yetkili birimlerle paylaşılarak şahısların mal varlığına ilişkin bilgileri içermektedir. Formda, şahısların gayrimenkul, taşıt, para ve diğer kıymetler gibi varlıklarının yanı sıra, ilişkili oldukları firmalar ve yıllık gelirlerine ilişkin bilgiler de yer almaktadır. Ayrıca, mal varlıklarının hangi faaliyetlerden elde edildiği de formda yer almaktadır.

KOM Daire Başkanlığı, suç gelirleriyle mücadelede daha etkin bir rol oynamak amacıyla, uluslararası örgütlerle iş birliği yapmaktadır. Bu örgütler arasında Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı (AGİT) ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) gibi önemli kuruluşlar bulunmaktadır. Organize suçun küresel bir boyuta sahip olması nedeniyle, KOM, söz konusu kuruluşlarla birlikte eğitim ve seminer çalışmaları

düzenleyerek iş birliğini artırmayı hedeflemektedir. Ayrıca, yeni vakaların analiz edilmesi de bu çalışmaların bir parçasıdır. Benzer şekilde, Mali Suçlar Araştırma Kurulu da bu amaçla uluslararası iş birliği yapmaktadır.

3.2. Türkiye’de Kara Paranın Aklanmasıyla İlgili Mevzuat

Türkiye’de kara para aklamayla ilgili çok sayıda kanun, yönetmelik, yönetmeliklerde yapılan değişikliklere ilişkin yönetmelik, MASAK Tebliği yanında uluslararası Mutabakat Muhtırası, ülkelerle yapılan ikili ve çok taraflı iş birliği anlaşması bulunmaktadır. Aşağıda sırasıyla kara para aklanmasıyla mücadele anlamında ülkemizde yürürlüğe giren kanunlar açıklanmıştır.

3.2.1. 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi Kanunu

Türkiye, küreselleşen ekonomi ile Viyana Konvansiyonu gibi bazı avantajlı ve dezavantajlı uluslararası anlaşmalara mecburi olarak onay vermek zorunda kalmıştır. FATF tavsiye kararlarına uyum sağlama yükümlülüğü sebebiyle, ülkede kara para aklamayı önleyici yasal düzenlemeler yapılmıştır. İlk olarak yürürlüğe giren kanun 4208 sayılı kanundur ve 13 Kasım 1996 tarihinde kabul edilmiştir. Ancak 5549 Sayılı "*Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun*" ile bu kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Günümüzde yürürlükte olan kanun ise 5549 Sayılı kanundur ve suç gelirleri kavramı kullanılmaktadır (Mevzuat,2023,a.g.i.s.)

3.2.2. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Kanunu

5549 Sayılı kanun 18 Ekim 2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda, suç geliri "*suçtan kaynaklanan mal varlığı değeri*" olarak tanımlanmıştır. Kanunda, aklama suçu ile ilgili olarak "*Türk Ceza Kanunu'nun 282. maddesinde düzenlenen suç*" ifadesine yer verilmiştir.

5549 sayılı kanunun 4208 sayılı kanuna getirdiği yenilikler arasında, önemli bir değişiklik olarak "Yükümlü" kavramı yer almaktadır. Kanunun 2. maddesinin d bendine göre, yükümlü bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme, diğer finansal hizmetler, posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanlarında faaliyet gösteren kişileri ifade etmektedir. Ayrıca döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile uğraşanlar veya bu faaliyetlere aracılık edenler, noterler, spor kulüpleri ve Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösteren kişiler de yükümlü olarak kabul edilmektedir. Bu bent sayesinde, Bakanlar Kurulu yeni yükümlü ve yükümlülük

alanlarını belirleme yetkisine sahip kılınmıştır. Bakanlar Kuruluna bu yetkinin verilmesi, finans piyasalarında ortaya çıkabilecek ilgili faaliyetleri veya uluslararası alanda yükümlü olarak kabul edilebilecek aktörleri kanun kapsamına almayı kolaylaştırmaktadır. Bu şekilde, kanunun etkin bir şekilde uygulanması amaçlanmaktadır (Mutlu,2015:1).

3.2.2.1. 5549 Sayılı Kanun Kapsamındaki Yükümlülükler

Bankaların, suç gelirlerinin aklanmasının engellenmesine yönelik uyum ve tedbirler alması gerekmektedir. Aşağıda bunlar sırasıyla irdelenmiştir;

a) Kanunu'nun 3. maddesi, yükümlülere, kendileri ya da aracılık ettikleri işlemler için kimlik tespiti yapmaları gerektiğini söylemektedir. Eğer işlem başkasının adına yapılıyorsa, bu kişinin kimliği de tespit edilmelidir. Maliye Bakanlığı, kimlik tespiti için gerekli belgelerin düzenlenmesi konusunda yetkilidir. Kimlik tespiti ve kara para aklama suçu tespiti için usul ve esaslar, yönetmeliklerle belirlenmektedir. Bankaların kimlik tespiti ile ilgili tedbirleri, Tedbirler Yönetmeliği'nin 5. maddesinde belirtilmektedir. Bu maddede aşağıdaki esaslar belirlenmiştir:

- Bankacılık işlemleri için, birbirleriyle ilgili işlem tutarı ve zincirlenmiş işlemlerin toplam tutarı 20.000 TL ve üzeri olduğunda,
- Online transfer, havale ve EFT işlemleri için, işleme tabi tutarın yanı sıra bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı 2.000 TL ve üzeri olduğunda,
- Bankanın, şüphe uyandıran ve göz önünde bulundurulması gerektiren durumlarda tutar gözetmeksizin,
- Müşterinin kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe uyandıracak şekilde açıklamaması gerektiği durumlarda tutar gözetmeksizin, bankalar müşterinin kimlik bilgilerini almak ve bilgilerini doğrulamak suretiyle müşterilerinin adına ve hesabına hareket edenlerinin bilgilerini tespit etmekle yükümlüdürler.

b) 5549 Sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi, şüpheli işlem bildiriyle ilgili düzenlemeleri içermektedir. Bir işlemin yasa dışı yollardan edinildiği ya da kullanıldığına dair şüphe oluşması durumunda, şüpheli işlem bildiri MASAK'a yapılmalıdır. Yapılan bildiri yapan kişiler, mahkeme dışında hiç kimseye açıklama yapmak zorunda olmazlar ve gizli tutulması gerekmektedir. Şüpheli işlem bildirim esasları Tedbirler Yönetmeliği tarafından belirlenmiştir. Yükümlüler, tutara bakılmaksızın şüpheli bir işlemle karşılaştıklarında, MASAK Başkanlığı'na bildirmekle yükümlüdürler. Tedbirler Yönetmeliği'nin 28'inci maddesine göre, yükümlüler, işlemle ilgili bilgi toplamak ve en geç on iş günü içinde bildirim yapmakla yükümlüdürler. MASAK, bildirim kayıtlara

alındığına dair bildirim yapanlara bilgi vermektedir. Yeni bulgulara ulaşıldığında, yükümlülerin bu durumu ek form aracılığıyla bildirmesi gerekmektedir.

c) Bankalar (TCMB ve kalkınma/yatırım bankaları hariç), sermaye piyasası aracı kurumları, sigorta ve emeklilik şirketleri, Bankacılık faaliyetiyle sınırlı olarak PTT gibi kurumlar, Uyum Yönetmeliği'ne (UY) uygun bir şekilde uyum programı oluşturma yetkisine sahiptir. Bu kapsamda, kurumların uyum birimi oluşturulmalı, uyum politika ve prosedürleri belirlenmeli ve uyum görevlisi atanmalıdır.

d) Maliye Bakanlığı, 5549 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle, uluslararası ekonomik kararlara uygun mevzuatın uygulanmasını sağlamak amacıyla "*uyum görevlisi*" atama yetkisine sahiptir. Bu görevli, idari düzeyde atanacak ve uyum programı kapsamında yer alacaktır.

e) 5549 sayılı Kanun'un 7. maddesi, Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü, Muhafaza ve İbraz, Devamlı Bilgi Verme, Elektronik Tebligat konularını kapsamaktadır. Bu maddeye göre, kamu kurumları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar, Başkanlık ve denetim elemanları tarafından istenilen her türlü bilgi, belge, kayıt ve şifreleri vermekle yükümlüdürler. Savunma hakkı haricinde, hiçbir mazeretle bu yükümlülükten kaçılmaz. Tedbirler Yönetmeliği'ne göre, acil olmayan durumlarda istenen bilgi ve belgelerin yazılı olarak istenmesi ve en az yedi günlük bir süre verilmesi gerekmektedir. Ayrıca, yükümlüler şüpheli işlemlerle ilgili tüm bilgi ve belgeleri sekiz yıl boyunca saklamalı ve yetkililer tarafından talep edilmesi durumunda ibraz etmelidirler. Yükümlüler ayrıca, Bakanlık tarafından belirlenen tutarları aşan işlemlerle ilgili olarak MASAK'ı düzenli olarak bilgilendirmekle yükümlüdürler. 5549 sayılı Kanun kapsamında tebligatlar elektronik yolla da yapılabilir ve cevap da elektronik yolla istenebilir (Mevzuat,2023,a.g.i.s.).

3.2.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

5549 Sayılı Kanun, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 282. maddesi ile ilgili suçları aklama suçu olarak tanımlamıştır. "*Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama*" başlıklı maddeye göre, mal varlığı değerini yurt dışına çıkaran, gayrimeşruluğunu gizlemeye çalışan veya meşru olduğu yönünde yalan beyanda bulunan kişiler en az altı ay hapis cezası alır. Eğer malın durumunu bilerek satın alan, bulunduran veya kullanan kişi suça iştirak etmese de iki yıldan beş yıla kadar ceza alabilir. Kamu görevlisi veya bir meslek sahibi tarafından işlenen suçlarda ceza yarı oranında arttırılırken, suç örgütü için işlendiğinde ceza bir kat arttırılarak uygulanır. TCK, yurt

dışına çıkarılan mal varlığı değerinin 6 ay hapis cezasını gerektirmesi halinde, ilgili mal varlığının gayrimeşru olduğunun gizlenmeye çalışılması ya da meşru olduğuyula ilgili yalan beyanda bulunanlara 3 yıldan 7 yıla kadar hapis cezası öngörmektedir. Malı bile isteye satın alan, bulduran veya kullanan kişiler ise suça iştirak etmese de 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Kamu görevlisi veya meslek sahibi tarafından işlenen suçlarda ceza, öngörülen cezanın yarısı oranında arttırılır. Eğer suç bir örgüte bağlı olarak işleniyorsa, ceza bir kat arttırılır (Resmî Gazete,12 Ekim 2004,25611).

3.3. Türk Mali Sisteminde Kara Para Aklama ile Mücadele

Ülke ekonomisinde kayıt altına alınamayan kara para, ülkenin gelir dağılımı, büyüme hızı ve döviz kurları gibi göstergelerini önemli ölçüde etkilemektedir. Sermayeyi serbest bırakması ve her finansal işlemin çok basit olması bu etkiyi daha da arttırmaktadır (Yılmaz,2017:13). Kara paranın ekonomi üzerindeki etkisi konusunda iki farklı görüş var. Bunlardan birincisi kara paranın ülke ekonomisini desteklediğini, ikincisi ise kara paranın ülke ekonomilerinin aleyhine olduğunu iddia etmektedir (Mutluoğlu,2020:78).

Paranın kaynağının yasal olup olmaması önemli değil, kara para ülke ekonomilerine fayda sağlıyor. Kara para suçun işlendiği ülkeyi terk ettiğinde bu para akışı paranın transfer edildiği ülke için şüpheli bir durum oluşturmaz. Bu ülkelerde yasa dışı örgütlerin kara para aklaması daha kolay çünkü az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler kara parayla gerektiği kadar mücadele etmezler. Ülkeye gelen bu para her ne kadar illegal faaliyetlerden elde edilse de ülkenin kalkınmasına fayda sağladığı için ülkeye faydalı bir para kaynağı olarak değerlendirilebilir. Ülkeler kara parayla makul önlemlerle mücadele ettiklerinde finansman kaynağı olarak gördükleri parayı tüketiyorlar. Ayrıca, gelişmiş ülkeler açısından bakıldığında, kara paranın aklanmasının etkin bir şekilde önlenmesi konusunda daha keskin bir anlayış söz konusudur. Ancak sanılanın aksine durumun böyle olduğuna inanılmamaktadır. Gelişmiş ülkeler de kara para konusunda çıkarlarını ön plana çıkaran adımlar attılar. Kara para aklamayla mücadelenin gerçekte gerçek hayatta herhangi bir etkisinin olmadığı düşünüldüğünde, bu mücadeleye verilen tanım “çocukça cehalet” yani “çocukça cehalet”tir (Van D, vd.,2018).

Teknolojinin hızla gelişmesi ve kolay ulaşılabilir olması, teknoloji yardımıyla yapılabilecek yasa dışı işlemlerde para akışını kolaylaştırmaktadır. Kara para aklama ulusal sınırlarla sınırlı olmadığı için ülkeler arasında iş birliğini de zorunlu hale getirmiştir. Ülkemizde uluslararası akdedilmiş anlaşmaların yanı sıra ikili veya bölgesel anlaşmalar ile de suçların önlenmesi sağlanmaktadır (Özortak,2005:64).

3.4. Kripto Para Birimleri ile Kara Para İlişkisi

Son zamanlarda hızla gelişen internet teknolojisi dünya çapında finans ve bankacılık dahil birçok sektörü etkisi altına almıştır. Araştırmalara göre internet bankacılığının hızla ve kontrolsüz gelişen teknolojisi ile kara para aklama sürecinde devrim yarattığı tahmin edilmektedir. Son yıllarda özellikle dijital para birimlerinin yükselişiyle birlikte çevrimiçi ortam siber aklama olarak bilinen bir alan haline geldi. İnternet üzerinden ödemelerin gelişmesiyle birlikte kripto para birimlerinin aklanması, "sanal kara para aklama", "kripto para aklama", "bitcoin aklama" gibi terimlerle ifade edildi. Kripto para biriminin dünya çapında kesin bir tanımı veya yeknesak yasal düzenlemesi bulunmadığından, kara para aklama amacı güden kişi veya kuruluşlar için böyle bir durum "gri" bir ortam gibi görünmektedir (Mutluoğlu, 2020: 55). İlgili yetkililerin bu sorunla ilgilenmemesi, aklama alanlarının çeşitli nedenlerle bu alanda kara para aklamaya katılmasını cazip hale getirir.

Dolandırıcılar, bir bankaya veya başka bir kuruma bağlı olmadan sahte takma adlar ve hatta kripto para birimleri kullanarak kolayca ticaret yapabilir. İşlemler sadece blok zincirine kaydedilir ve sahte isimler kullandıkları için, kara para aklama karşıtı ajanların onları yakalaması zordur.

3.4.1. Kara Para Aklamada Bitcoin'in Tercih Edilmesinin Nedenleri

Suç örgütlerinin kara para aklama suçlarında Bitcoin'i tercih etmesinin birçok nedeni bulunmaktadır ancak bunların başlıcaları failin kimliğini gizlemeye çalışma ve alınan paranın kaynağını elinde tutmaya çalışmak olduğu düşünülmektedir. Bunun dışında daha birçok sebep şu şekilde okunabilir (Yardımcıoğlu ve Şerbetçi,2018:180);

- Merkezi olmayan sistem yapısı: Bitcoin'in yapısı gereği, işlemler merkezi bir otorite tarafından değil, üçüncü bir aracı olmaksızın belirli bir algoritma tarafından yapılır. Geleneksel kara para aklama yöntemlerinde, kara para aklamayı önlemek için araçların engellenmesi, Bitcoin'in yabancı dil aracı denetleme mekanizmasını savunmasız bırakır. Bu nedenle geleneksel yıkama yöntemleri uygulanamamaktadır.
- Peer-to-Peer: Bitcoin işlemleri, üçüncü taraf olmadan sadece iki taraf arasında yapılır. Peer-to-peer (P2P) sisteminde üçüncü şahısların yani araçların bulunmaması, aynı zamanda kanunla korunan bir düzenlemenin olmaması anlamına ve kara para aklayıcılar için cazip hale gelmektedir.

- Dijital olmak: Bitcoin'ler sanal ortamda yalnızca soyut bir biçimde var olur. Esnek bir yapıya sahiptir. Bilgisayarı olan herkes herhangi bir maliyet ve çaba harcamadan kolayca hesap açabilir ve çevrimiçi cüzdan oluşturabilir.
- Şifrelenmiş olay: Her olay, blok zincirindeki bloklarda şifrelenmiş olarak saklanır. Bu kayıtlar herkese açık olmakla birlikte özel bir adres girdiğinizde gizli tutulmaktadır. Rastgele şifrelerin ve birden çok cüzdanın bolluğu, engelleyiciler için denetimi zorlaştırmaktadır.
- İşlem hızı: Bitcoin işlemlerinin anlık olması nedeniyle denetlenmeden birçok yere kolayca ulaşabilmekte ve yasa dışı fonlar kolayca kontrolsüz bir şekilde yayılarak kara para aklayıcıları cezbedebilmektedir. Ayrıca bu sistem üzerinden yapılan işlemlerin küçük parçalara bölünmesi ve girişimde bulunulan işlemlerin işlenmesini kolaylaştırmaktadır.
- İşlemlerin geri çevrilmemesi: Ödemelerin sistem üzerinden geri alınamaması, aklayıcılar için cazip hale gelir. Olaylar hızlı bir şekilde ve başka onaylar olmadan çözülür. Bu işlevi ile uluslararası bankacılık sektöründe devrim yaratmış ve yetkililerin dikkatini kara para aklama olaylarına karışan kişilerin kayırıldığı konusuna çekmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Kara para aklama faaliyetleri son yıllarda ülkelerin iç sorunu olmaktan çıkıp, evrensel bir sorun haline gelmiştir. Ülkelerin hem makro ekonomik göstergelerini hem de sosyal, siyasi, ahlaki ve hukuki düzenini olumsuz etkileyen kara para, yapısı gereği gizlendiğinden halen çözüme tam anlamıyla kavuşturulamamıştır. Kara paranın ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri özellikle uzun vadede kendisini hissettirmektedir.

Kara para, yasa dışı yollardan elde edilen haksız kazanç olarak tanımlanabilmektedir. Elde edilen bu haksız kazancın, bir takım finansal işlemlere tabi tutulması sonucunda yasal görünümüne kavuşmasına ise kara para aklama denilmektedir.

Kara paranın aklanmasında kullanılan aşamalar literatürde yerleştirme, ayırıştırma ve bütünleştirme olarak tanımlanmaktadır. Kara paranın aklanmasında kullanılan yöntemler ise sınırsıza yakındır. Yapılan araştırmalar ve incelemeler sonucunda dünya üzerinde kara para aklama faaliyetleri 180 farklı şekilde gerçekleşmektedir. Unutulmamalıdır ki 180 farklı yol aslında ülkeler ve kuruluşlar tarafından sadece tespit edilebilen yöntemlerdir. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle de en çok tercih edilen yöntem dijital bankacılık, kripto para ve elektronik varlıklardır. Ülkemizde yetkili kurum olan MASAK'ın her yıl yayınladığı faaliyet raporlarından da görüleceği üzere son bir iki senedir anılan yöntemlerin daha fazlaca kullanıldığı tespit edilmiş ve raporlardaki yerini almıştır.

Uluslararası hukuk kapsamında kara parayla mücadele edilebilmesi için birden fazla organizasyon hayata geçirilmiş ve bu organizasyonlar ile kara parayla mücadele yeknesaklık sağlanılmaya çalışılmıştır. Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve Mali Eylem Görev Gücü (FATF) uluslararası alanda önde gelen kurumlardır. Özellikle FATF'ın yayınlamış olduğu kara parayla mücadelede tavsiye kararları ülkeler arasındaki iş birliğinin sağlanmasında yapı taşı olmuştur. Ülkemizde ise kara para ile mücadele Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) ve Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (MSMKK) aracılığıyla aktif olarak yürütülmektedir.

Kara paranın miktar olarak hesaplanmasına yönelik olarak literatürde geliştirilen birden fazla model olduğu görülmektedir. Çalışmanın içerisinde de bu modeller ışığında dünya genelinde kara paranın büyüklüğüne yönelik araştırma sonuçlarına yer verilmiştir. Araştırma sonuçları gösteriyor ki sonuçlar birbiriyle örtüşmemektedir. Aslında bu husus,

kara paranın gizlenen yapısı ve sadece açığa çıkartılabilen miktarının bilinebilmesi sebebini gözler önüne sermektedir.

2016 yılında sızdırılan Panama Belgeleri olarak adlandırılan yaklaşık 11,5 milyon belge incelendiğinde de aslında kara paranın tahmin edilenden ne kadar daha fazla hacme sahip olduğu görülmektedir. Bu belgelere göre dünya genelinde önemli şirketlerin, siyasilerin ve tanınmış kişilerin bankalarda bulunan gizli hesapları ve vergi cenneti olarak tabir edilen ülkelerde bulunan off-shore hesapları olduğu ortaya çıkmıştır. Aslında bu belgeler, ülkelerin kara para ile mücadelede samimi olmadığına en büyük ispatına yöneliktir. Panama Belgeleri'nin sızdırılmasıyla birlikte dünya genelinde kara para aklama konusu daha da önem kazanmış ve bu konuda uluslararası düzeyde çeşitli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Türkiye de bu çalışmalara dahil olmuş ve kara para aklama ile mücadele etmek için yasal düzenlemeler yapmıştır.

Türkiye'de kara para aklama ile mücadelede en önemli yasal düzenleme 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'dur. Bu kanun, suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi ve bunların izlenmesi için bir dizi tedbiri öngörmekte ve kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonu sağlamayı hedeflemektedir. Kanun kapsamında Mali Suçları Araştırma Kurulu Koordinasyon Kurulu oluşturulmuş ve bu kurulun görevleri arasında, suç gelirlerinin aklanmasını önleyecek kanun ve yönetmelik taslaklarını değerlendirmek ve kurumlar arasında koordinasyon sağlamak yer almaktadır.

MASAK'ın yayınlamış olduğu güncel faaliyet raporu incelendiğinde ise kara para ile mücadelede öncül suç, şüpheli bildirim ve erteleme talebi içerir işlemlerin kıstas alındığı görülmektedir. MASAK tarafından yayınlanan rapor ışığında ülkemizde tespit edilebilen kara para miktarını ve aklamada hangi yöntem ve kuruluşların kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca MASAK raporları ışığında ülkemizde işleyişe ilişkin sorunların tespitinin sağlanması ve çözüme yönelik reformist adımların atılması gerekmektedir. Raporda özellikle son iki yılda kripto para ve elektronik varlıkların kara para aklamada kullanılması, aslında hayatımıza son yıllarda yeni yeni giren bu para ve varlık hakkında mevzuatımızın ve denetimin yetersiz kaldığının tespiti sağlanmıştır.

Kara paranın miktarsal açıdan tespitine yönelik olarak Walker tarafından geliştirilen ve Walker Modeli olarak model incelenmiş, modelde kara para miktarının hesaplanmasında hangi kıstasların kullanıldığı görülmüştür. Zaman ve mesafe kıstasına çalışmada yer vermeyen Walker'ın modeli Unger tarafından geliştirilmiştir.

Türkiye, ayrıca Finansal Eylem Görev Gücü (FATF) gibi uluslararası kuruluşların belirlediği standartlara uygun olarak kara para aklama ile mücadele etmektedir. FATF tarafından yayınlanan raporlarda, Türkiye'nin kara para aklama ile mücadelede önemli adımlar attığı belirtilmektedir. Bunlar arasında, finansal istihbarat birimi kurulması, müşteri kimliklerinin belirlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması ve finansal kurumların düzenli denetlenmesi gibi önlemler yer almaktadır. Ancak, Türkiye'de kara para aklama ile mücadelede hala bazı zayıf noktalar bulunmaktadır. Özellikle, para transferlerinin takibi ve denetimi konusunda yeterli düzenlemeler yapılamamıştır. Ayrıca, bazı sektörlerde (örneğin, gayrimenkul sektörü) kara para aklama riski daha yüksektir ve bu sektörlerdeki denetimlerin daha sıkı olması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye kara para aklama ile mücadelede önemli adımlar atmış olsa da bu konuda daha da gelişmeye ve iyileştirmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle, kara para aklama ile mücadelede yasal düzenlemelerin sıkılaştırılması ve denetimlerin daha sıkı yapılması gerekmektedir. Bu nedenlerle, kara para aklama ile mücadelede etkin, şeffaf ve denetim mekanizmasının kusursuz çalıştığı bir sistem kurulması gerekmektedir. Bu adımların atılabilmesi için de gerçekten uygulanabilir kanuni düzenlemelerin bir an için hayata geçirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AB, (20 Mayıs 2015). 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015. 26 Şubat 2023 tarihinde

http://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2015_141_R_0003&from=ES adresinden erişildi.

AB, (20 Mart 2000). 2000/12/EC of The European Parliament and of The Council of 20 March 2000. 18 Şubat 2023 tarihinde

<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2000/12/oj> adresinden erişildi.

AB, (26 Ekim 2005). 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005. 25 Şubat 2023 tarihinde

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:309:0015:0036:en:PDF> adresinden erişildi.

AB, (1991). Kara Para Aklanmasının Önlenmesine Dair Avrupa Topluluğu Konseyi Direktifi (91/308). 18 Mart 2023 tarihinde

<https://Amasak.hmb.gov.tr/aklama-sucu-uluslararası-mevzuat> adresinden erişildi.

Akar, Y., (1997), *Kara Paranın Aklanması*, TİSAMAT Basım Sanayi, Ankara, S.11,71,74.

Aklama Suçu. MASAK. 12 Mayıs 2022 tarihinde

<https://masak.hmb.gov.tr/aklama-sucu-genel-bilgi> adresinden erişildi.

Altuğ, O., (1999), *Kayıtdışı Ekonomi*, Türkmen Kitabevi, İstanbul, S.121.

Aydın, S. & Yılmaz, Y., (2007), *Yolsuzluk ve Mali Suçlar*, Adalet Yayınevi, Ankara S. 260.

- Aykın, H., (2007). Kara paranın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, 25:37-39.
- Başak, R., (1998). 50 Soruda Kara Para ve Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi. *Bankalar Birliği Yayınları*. 198:7.
- Bauer, H. P., & Peter, M., (2003). Global Standards For Money Laundering Prevention. *Journal Of Financial Crime*, 10(1):69.
- BM, (2002). Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi. 5 Mart 2023 tarihinde <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-sucu-uluslararası-mevzuat#> adresinden erişildi.
- Brigitte, U., (2006). The Amounts And The Effects Of Money Laundering, *Report for the Minister of Finance*, P.52.
- Boratav, K., (2015), *Para, Kara Para ve Aklama*, İletişim, İstanbul, s.97.
- Çalışkan, A., (2008), *Karapara Aklama Yöntem ve Tipolojileri ile Bu Amaçla Kullanılan Sektörler*, Adalet Yayıncılığı, Ankara, s.264
- Çelik, K., Koçağra, S. I., & Güler, K., (2000), *Kara para aklama tanımı, aşamaları, yöntemleri ve ilgili uluslararası çalışmalar*, MASAK Yayınları, Ankara, S.10,12,76.
- Çulcu, M., (1998), *Mafya Üzerine Notlar*, Kastaş Yayınevi, İstanbul, S.137.
- Değirmenci, O., (2007). 5237 sayılı kanunda düzenlenen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun 4208 sayılı kanundaki düzenleme ile karşılaştırılması. (Ed. S. Aydın) *Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı*, S.167.

- Erdağ, N., (2007). *Kayıt Dışı, Kara Para, Yolsuzluk*, Cinius Yayınları, İstanbul, S.127, 164,165.
- Erdem, E., (2018). "Türkiye ve Avrupa'nın Kara Para Aklanması İle Mücadele Yöntemlerinin Mukayeseli Olarak İncelenmesi," *İstanbul Ticaret Üniversitesi Finans Enstitüsü Finans Anabilim Dalı Uluslararası Bankacılık ve Finans Bilim Dalı*, İstanbul, S.53. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Erdoğan, İ., (2009). Kara Para Aklamanın Makro Ekonomi Üzerine Etkileri ve Türkiye İncelemesi. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul S.111.
- Ergül, E., (2001). *Kara Para Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Adalet Yayınevi, Ankara, S.8,11,12,21,61,121.
- Errico, L. and Musalem, A. (1999). Offshore Banking: An Analysis of Micro and Macroprudential Issues. 7 Ocak 2023 tarihinde <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/1999/wp9905.pdf> adresinden erişildi.
- FATF. (2023). FATF Statement on the Russian Federation. 15 Mart 2023 tarihinde <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/fatf-statement-russian-federation.html> adresinden erişildi.
- FATF, (2023). "Black and grey" lists. 14 Mart 2023 tarihinde <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists.html> adresinden erişildi.
- FATF, (2023). "What we do.". 15 Mart 2023 tarihinde <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/what-we-do.html> adresinden erişildi.
- Financial Crimes Enforcement Network. (2023). 20 Mart 2023 tarihinde <https://home.treasury.gov/> adresinden erişildi.

- Görgün, M., (2011). Kara para ile Mücadelede Bankaların Rolü ve Kara para Riskinin Bankalarca Yönetimi. *Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Ana Bilim Dalı*, İstanbul, S.4 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Güner, S., (2003), *Organize Suç Örgütleri, Kara Para ve Aklanması*, Bilgi Yayınevi, Ankara, S.210,211,265.
- İpek, H., (2000)., *Önemli Bir Sorun: Kara Para ve Kara Paranın Aklanması*, Beta Yayıncılık, İstanbul S.21,23,25,50.
- Karaal, M., (2008). Yabancı Sermaye Yatırımlarının Belirleyicileri: Türkiye Örneği. *Ege Akademik Bakış*, 8(1):111-126.
- Karaduman, D., (2013). Türkiye’de kara para aklama ile mücadele yöntemleri. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul*, S.12
- Kitapçıoğlu, E., (2010). Kara Para Aklama Suçunun Oluşumu. *Jandarma Dergisi*, 125:33-35.
- Larina, D. ve Popova, E., (2016). American Experience in the implementation of AML / CFT. SHS Web Conferences, S. 1-5.
- Leong, A. V., (2007). Chasing Dirty Money: Domestic and International Measures Against Money Laundering. *Journal of Money Laundering Control*, 10(2):149.
- Leong, V.M. A., (2007). The disruption of international organised crime: an analysis of legal and Non Legal Stategies. *Ashgate Yayınları*, Hampshire, P.35.
- MASAK. (2022). 2021 Faaliyet Yılı Raporu. S.18,19,31,32. 25 Eylül 2022 tarihinde <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/03/Faaliyet-Raporu-2021.pdf> adresinden erişildi.

- Mavral, Ü., (2003), *Kara Para Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları*, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, S. 66,95.
- _____ (2001), *Kara Para Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları*, Vergi Denetmenleri Derneği Yayını, Ankara, S.209,300,301.
- Milaj, J. ve Carolin, K. (2017). Retention of Data in the New Anti-Money Laundering Directive- 'need to know' Versus 'nice to know'. *International Data Privacy Law*, 7(2):118-124.
- Milan, F., (2016). *Money Laundering and Terrorist Financing Activities: A Primer on Avoidance Management for Money Managers*. Finance and Financial Management Collection, New York, P.12.
- Minyat, M., ve Duramaz, S., (2012). Türkiye'de Kara para ile Mücadelede Mali Kurumların Rolü. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Manisa, S.112.
- _____ (2013). Kara para Aklama Aracı Olarak Yeni Bir Mali Suç: Siber Aklama. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi*, 20(1):316.
- "Modelling Global Money Laundering Flows- some findings." (2022). John Walker Crime Trends Analysis. 16 Ekim 2022 tarihinde <http://www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au/ML%20method.htm> Adresinden erişildi.
- Mutlu, F., (2015). *Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Önleyici Tedbirler*. Masak Yayınları, Ankara, S.1.
- Mutluoğlu, D., ve Yorumlar, A. İ. K., (2020). Kripto Para Birimleri ve Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu. *Ankara Üniversitesi*, S.55,78. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Odeh A., I (2010). *Anti-Money Laundering and Combating Terrorist Financing for*

Financial Institutions. Dorrance Yayınları, Pennsylvania, S.106.

Oecd. (2020). Taxing Virtual Currencies: An Overview Of Tax Treatments And Emerging Tax Policy Issues.

Özen, N., (2005). “Kara Para Aklama Suçu, Yöntemleri ve Ülkemizdeki Mücadele Sonuçlarına Genel Bir Bakış – I”, *Yaklaşım Dergisi*, 150:218.

Özortak, A., (2005). Kara para ve Kara para Aklama ile Etkin Mücadele. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, S.64 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Öztürk, A., (2003). Bir Organize Suç Olarak Kara Para Aklama Ulusal ve Uluslararası Planda Mücadele. *Avrasya Dosyası Dergisi (Güvenlik Birimleri Özel)*, 9(2):151-152.

Primorac, D., Miletic, N., & Pilic, M., (2018). Safety and Legal Framework on Preventing Of Use of the Financial System For Money Laundering According to Solutions of Directive (EU) 2015/84. *Economic and Social Development*. S.67-79.

Resmi Gazete, (1996). 4208 Sayılı Kanun. 1 Şubat 2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4208.pdf> adresinden erişildi.

Resmi Gazete, (2004). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu. 29 Ocak 2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf> adresinden erişildi.

Resmî Gazete, (2003). Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun. 15 Ocak 2022 tarihinde <https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4800.html> adresinden Erişildi.

- Sayın M., (1999). Kara Para Aklanması ve Alınan Önlemler. TÜRMOB Yayınları, Ankara, 101, Sirküler Rapor Serisi, Seri No:31, S.24.
- Saatçi, B., (1996). Kara paranın aklanmasının önlenmesine ilişkin uluslararası girişimleri. *Bankacılar Dergisi*, 3 (56):2.
- Strasburg Sözleşmesi, (1990). 22 Aralık 2022 tarihinde <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-sucu-uluslararası-mevzuat> adresinden erişildi.
- Stuart, R., & Michelle, H. (2007). Money Laundering Regulation and Risk-Based Decision-Making. *Journal of Money Laundering Control*, 10(1):107.
- Suç Gelirinin Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun. (2006). 1 Şubat 2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5549.pdf> Adresinden erişildi.
- Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşmenin Uygun Bulduğuna Dair Kanun. (2004). 12 Şubat 2023 tarihinde <https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5191.html> Adresinden erişildi.
- Şahin M. ve Yılmaz C., (2018). Eski Fakat Güncel Bir Sorun: Panama Belgeleri ve Vergi Cennetleri. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 640:109-110.
- Şahinleri, D. (2006). Dünyada ve Türkiye’de kara para sorunu: karşı önlemler, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Denizli, S.161. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Taşdelen, A., (2003), *Hukuksal Açıdan Türkiye’de Kara Paranın Aklanması ve Önlenmesi*, Turhan Kitabevi, Ankara, S.39.

Temur, U., (2009), *Alternatif Finansman Teknikleri ve Kara Para Aklama İlişkisi*, MASAK Yayınları, Ankara No:14, S.53-54.

The Wolfsberg Group Anti-Money Laundering Questionnaire. (2014). 13.03.2023 tarihinde

<https://politiquessociales.caissedesdepots.fr/sites/default/files/wolfsberg-anti-money-laundering-questionnaire.pdf> adresinden erişildi.

"Top 20 Destinations of Laundered Money." (2017). 10 Mayıs 2022 tarihinde

<http://www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au/ML%20method.htm> adresinden erişildi.

Tunç, F., (2014), *Türkiye'de kara para aklama: Kapsam, boyut ve önleme*, Detay Yayıncılık, Ankara, S.26.

Üstün, O., (2008). Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış. *Türkiye Bankalar Birliği, Bankacılar Dergisi*, İstanbul, S.25.

Varşova Sözleşmesi. (2007). 15 Mart 2023 tarihinde <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/Suc-Gelirlerinin-aklanmasi.pdf> Adresinden erişildi.

Viyana Konvansiyonu. (1988). 19 Mart 2023 tarihinde <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-sucu-uluslararası-mevzuat#> adresinden erişildi.

Yaraşlı, G. O., (2003). *Kara Para Aklanması Suçu ile Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri*, T.C. Maliye Bakanlığı Maliye Suçlar Araştırma Kurulu ve Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul, S.13.

Yardımcıoğlu, M., ve Şerbetçi, G., (2018). Bitcoin'in Yapısı ve Yasa Dışı Kullanımı. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4):165-190.

- Yazıcı, A., (2005). Kara Paranın Aklamannın Ekonomi Üzerinde Etkileri. *Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1):76,79.
- _____ (2008). Yeni Kara para Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar ve İnternet. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2):154.
- Yetim, S., (1999). *Türkiye'de Vergi Kaçakçılığı ve Kayıtdışı Ekonomi*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, İstanbul, S.303.
- Yıldırım, H., (2016). Türkiye'de Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele. *Adli Bilimler Dergisi*, 6(1):169-187.
- Yıldırım, O., (2015). Türk Bankacılık Sisteminde Basel Kriterleri. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 52(609):10.
- Yıldırım, M., (2007), Kara Paranın Kayıt dışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Kara Para Aklamannın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(3):170.
- Yılmaz, M., (2017), Kara Para Aklama ve Türkiye Boyutu. *Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Finansal Ekonomi Anabilim Dalı*, İzmir, S. 13,63.
- Yılmaz, S., (2006), Kara Paranın Aklanması ve Türkiye Boyutu. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kütahya, S.32.
(Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Walker, J., (1999). How Big is Global Money Laundering. *Journal of Money Laundering Control*, 3(1):3,6,7.

EK 1: TİPOLOJİLER

Ülkemizde MASAK tarafından yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda farklı zamanlarda tespit edilen kara para aklama suçuna ilişkin örnek olaylar;

OLAY I

MASAK tarafından yapılan araştırma ve incelemede; 12 kişiden oluşan bir suç grubu tarafından 300 bin ABD doları değerinde bir tarihi eserin yasa dışı yollardan yurt dışına kaçırıldığı, satış bedelinin suç grubu üyelerinin ülkemizde açılan banka hesaplarına transfer edildiği tespit edilmiştir.

Olay ile ilgili olarak tarihi eserin kaçırıldığı ülkenin mali istihbarat biriminden tarihi eserin yurt dışında satışı ve Türkiye'ye yapılan para transferleri konusunda bilgi temin edilmiş ve elde edilen bilgilerin Türkiye'de tespit edilen bilgilerle uyumlu olduğu görülmüştür.

Öte yandan yapılan araştırma sırasında, yurt dışından transfer edilen paraların suç geliri olduğu yönünde ciddi emareler olması nedeniyle ilgili banka hesaplarına tedbir konulması sağlanmıştır.

Öncül suçtan (tarihi eser kaçakçılığı) yakalanan sanıklar, banka hesaplarına yurt dışından yapılan transferlerin amacı konusunda makul bir açıklama yapamamışlar, bu paraların kaynağına yönelik herhangi bir bilgi ve belge de ibraz edememişlerdir.

Araştırma sonucunda ülkemizden yurt dışına kaçırılan tarihi eserin 300 bin ABD doları karşılığında satıldığı ve satış bedelinin 12 kişiden oluşan suç örgütünün Türkiye'deki banka hesaplarına transfer edildiği tespit edilmiştir. Aklama suçunun işlendiği sonucuna varılan bu olayla ilgili olarak, sanıklar hakkında gerekli cezaya çarptırılmaları ve kara para kapsamındaki 300 bin ABD Dolarının müsadere edilmesi talebiyle ilgili Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

Olayda yer aldığı tespit edilen şirketler ile gerçek kişilerin, uyuşturucu ticaretinden elde edildiği bilinen paraları iktisap ettikleri, paraların bir bölümünün ihracat taahhüt hesaplarının kapatılmasında kullanıldığı ve böylece aklama suçunun oluştuğu belirtilerek ilgili gerçek ve tüzel kişiler hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunulmuştur.

OLAY II

Cumhuriyet Savcılığı tarafından MASAK'a intikal ettirilen ve bir Avrupa ülkesinden alınan adli yardım talebinde, uyuşturucu ticareti ile suçlanan 3 kişiye ilişkin

bilgilere yer verilmiş, MASAK'ın olayı kara para aklama suçu kapsamında ele alması Cumhuriyet savcılığınca talep edilmiştir. Söz konusu adli yardım talebinde;

Bay E. Lokantacının yurt dışında lokanta ve kafeteryalar işlettiği ve aynı zamanda uyuşturucu ticareti işinde organizatör olduğu ve işlettiği lokanta ve kafeteryaları uyuşturucu ticaretinden elde ettiği gelirleri gizlemek için kullandığı,

Bay M.Zulacı'nın uyuşturucunun naklinden ve araçlarda gizli bölmelere yerleştirilmesinden sorumlu olduğu,

Bay B.Bozdurucu'nun da, elde edilen yasa dışı gelirleri bir başka para birimine dönüştürdüğü bilgileri yer almaktadır.

Yapılan araştırmada öncelikle kara para aklama suçunun işlendiği yönünde ciddi emareler olması nedeniyle sanıkların bankalardaki hesaplarına ve tapu kayıtlarındaki hak ve alacaklar ile gayrimenkullerine tedbir konulması için ilgili Savcılıklardan talepte bulunulmuştur.

Bay E Lokantacı, M.Zulacı ve B.Bozdurucu'nun yasa dışı uyuşturucu ticareti yaptıkları ve önemli miktarda gelir elde ettikleri, Bay E Lokantacı'nın uyuşturucu gelirlerini gizlemek için lokanta ve kafeteryaları kullandığı, Bay B.Bozdurucu'nun uyuşturucu gelirlerini kaynağından uzaklaştırmak amacıyla bir başka para birimine dönüştürdüğü, bu üç şahsın ayrıca aklama kastıyla elde ettikleri suç gelirlerini, Türkiye'deki akrabaları adına açılan banka hesaplarına havale ettikleri, bu gelirlerle gayrimenkul ve taşıt aldıkları, sanıkların akraba ve yakınlarının da kendilerine havale edilen paraların suçtan elde edilen gelir olduğunu bildikleri tespit edilir.

Her üç sanık ile, sorumlu akraba ve yakınları hakkında kara para aklama suçunu işledikleri sonucuna varılmış ve durum Savcılığa intikal ettirilmiştir.

OLAY III

Vergi idaresi yetkilileri tarafından yapılan bir vergi incelemesinde, 1990'lı yılların ikinci yarısında bazı kişilerin, kurdukları şirketler yoluyla devletten önemli tutarlarda haksız vergi iadesi aldıkları tespit edilmiş ve konunun kara para aklama suçu bakımından araştırılması için durum MASAK'a iletilmiştir.

MASAK tarafından yapılan araştırma ve incelemede üç kişiden oluşan bir hayali ihracat organizasyonunun devletten haksız KDV alınması suçunu işledikleri tespit edilmiştir. Olayda organizasyon üyelerinden Bay S.Faturacı, bir başka şehirde bulunan ihracatçı firmalara sahte fatura sağlamak ve bu firmaların haksız KDV iadesi almalarını temin etmekte, ayrıca sahte faturaların alındığı çeşitli firmalara yapılan komisyon

ödemelerine aracılık etmektedir. Bu işlemlerden elde ettiği geliri ise bir yakını üzerine açılan banka hesabına yatırmaktadır.

Organizasyonun bir diğer üyesi olan Bay M.Aklar, sahibi ve yöneticisi olduğu şirketler aracılığıyla elde edilen haksız KDV'nin gerçek mahiyetini gizlemek amacıyla, kendisi, aile fertleri ve çalışanları üzerine banka hesapları açmakta ve parayı bu hesaplar üzerinde dolaştırdıktan sonra kendisi ve aile fertleri üzerine çeşitli malvarlığı edinmektedir.

Bay T.İade ise organizasyon kapsamında faaliyet gösteren şirketlerin mali müşavirliğini yapmakta, ihracatçı şirketlere sahte fatura bulmakta ve bunun karşılığında komisyon almaktadır. Elde ettiği gelire ise eşi üzerine gayrimenkul satın almıştır.

Devletten haksız KDV iadesi aldıkları ve bu yolla kara para elde ettikleri anlaşılan organizasyon üyelerinin, söz konusu kara parayı aile fertleri ve çalışanlarına ait banka hesaplarında çeşitli transfer işlemine tabi tuttıkları ve menkul ve gayrimenkul malvarlığı edinerek akladıkları tespit edilmiş ve haklarında Savcılığı suç duyurusunda bulunulmuştur.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : ABDULLAH ÇULCU

Doğum Tarihi :

E-posta :

Öğrenim Durumu : Lisans Mezunu

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
2.55/4	Hukuk Fakültesi	Akdeniz Üniversitesi	2017
2.67/4	İşletme	Anadolu Üniversitesi	2020